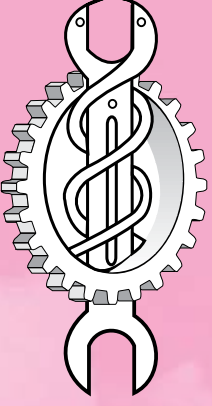

ISSN 1302-3519

ÇALIŞMA ORTAMI

İŞÇİ SAĞLIĞI
İŞ GÜVENLİĞİ
ERGONOMİ
İŞ HİJYENİ
ÇEVRE
TOPLUM ÖRGÜTÇÜLÜĞÜ
ÇOCUK EMEĞİ
KADIN
SOSYAL POLİTİKA
NÜFUS
SOSYAL HEKİMLİK

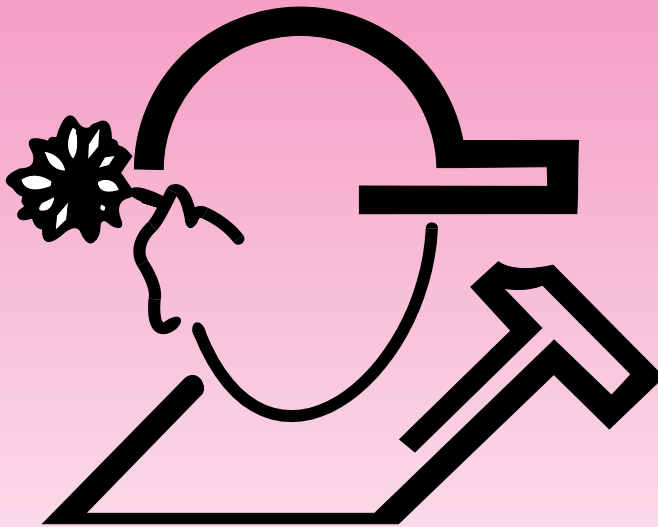
İki Ayda Bir Çıkar / Sayı : 111 Temmuz - Ağustos 2010

• Dünyadaki Çirkinliklerin Yükünü Çocuklar Taşıyor

Çocuk Hakları Nerede Kaldı?

- İnşaatlarda Yatıp Kalkma Yerleri
- İş Sağlığı ve Güvenliği Sefalet mi Gidiyor?
- Gençlik ve Sosyal Sorumluluğun Geleceği
 - Yine Çocuk Emeği Yine Sanat
 - Masum Tozlar da Patlayabilir
- İşçi Olmak: Ömer Doğan İle Çıraklıktan İşvereniğe Uzanan Bir Yolculuk
- İki Dakika Düşün: Tehlikeyi Tanıyalım

Sanayi Tipi İçi Dolu Azot ve Oksijen Tüplerin Taşınması ve Kaldırılması

*Çalışan Çocuklara "Vefa Borcu" nuzu
Ödemek İster misiniz?*

*Fisek Enstitüsü'nün 28. Yılı
Çalışma Ortamı'nın 18. Yılı*

www.fisek.org.tr

Dünyadaki Çirkinliklerin Yükünü Çocuklar Taşıyor Çocuk Hakları Nerede Kaldı?

Derleyen: Emirali KARADOĞAN*

12 HAZİRAN DÜNYA ÇOCUK İŞÇİLİĞİ İLE MÜCADELE ETME(ME) GÜNÜ

12 Haziran Dünya Çocuk İşçiliği ile Mücadele Günü dolayısıyla, bir çok ülkede çeşitli etkinlikler düzenlendi. Türkiye'de de Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın düzenlediği ve bu alanda çalışan çeşitli örgütlerin katıldığı bir etkinlik Ankara'da Anıt Park'ta gerçekleşti. Başta Türk İş ve DİSK olmak üzere işçi sendikaları otobüslerle getirdikleri 60-70 çocuğu kısa bir yürüyüşle alana soktular. Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı da, bu etkinliğe "Çalışan Çocuklar Fotoğraf Yarışması Sergisi"ni Anıt Park'ta açarak katıldı. Ankara Mimar Sinan İlköğretim Okulu Folklor ekibi halk oyunları gösterisinde bulundu. Bu özel gün için hazırlanan bildirinin okunmasının ardından küçük bir çift Vals gösterisi yaptı ve iki sokakta çalışan çocuk birer şarkı söyledi.

Bu etkinlikte, daha önce yapılan hazırlık toplantılarında alınan kararlara uyumun önemli kurumlar tarafından sağlanmadığı görüldü. Büyük umutlarla başlayan program bir hayal kırıklığı yarattı. Katılım beklenenin çok altında gerçekleşti. Bu olumsuzluğun başlıca nedenlerinden biri ise, Milli Eğitim Bakanlığı'na bağlı Mesleki (Çıracılık) Eğitim Merkezlerinden toplantıda söz verildiği gibi, 300 çırağın getirilmeyişiydi. Kamuoyunun dikkatini çekecek olan ana arterlerden birinin trafiğe kapatılarak yürüyüş yapılması ne yazık ki sağlanamamıştı. Anıtkabir'in girişinden (Anittepe), yolun karşısına yüründü; yolun bir tarafında spor tesisi, bir tarafında Anıtkabir var; kimse yok. Çocuklar 15 metre yol yürüdüler; kimse görmeden, kimse duymadan, kimse bil-

meden. Zaten çalışan çocukların kaderlerinin bir yansımasıydı bu; kimse görmez, kimse duymaz, kimse bilmez.

Bu saptadıklarımız, ülkemizdeki Çocuk işçiliği ile devlet adına mücadele edecek, iki öncelikli kurumun; Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve Milli Eğitim Bakanlığı'nın çocuk işçiliğini görünmez kılma çabaları olarak yorumlanmalı. Çünkü, çocuk işçilik olgusu, başlı başına, onların başarısızlıklarının göstergesi. Çocuk yaştaki bedenlerin, okul yerine işyerlerine gitmeleri demek ki onlar için olağan. Bu çelişkili tutum, basının tüm isteklere karşın kayıtsız kalışıyla da kendisini göstermektedir. İki bakanlık, medyayı da içtenliğine ve bu konudaki dinamizmine inandırabilmiş değil.

Programın içindeki kareler bize bazı şeyleri açık ve net gösterdi. Bir tarafta vals, bir tarafta tahminen 8-9 yaşlarında bir çocuğun söylediği, karamsar, hayattan bezmiş, acı duyguların yüklü olduğu bir parça. Vals yapan çifti sadece büyüklerin alkışladığını söylemek yanlış olmayacaktır. Ancak, küçük çocuğun acı dolu parçasına orada bulunan yaklaşık 70-80 çocuk inanılmaz bir şekilde alkışlarıyla destek verdi. Bir tarafta hedeflediğimiz çocukluk (vals yapanlar); bir tarafta hayatın gerçek çocukları (çalışan ve küçük yaşlarda, acının, hayatın bir parçası olduğunu öğrenen ve iliklerine kadar yaşayan çocuklar).

Bunları yaşayanlar bizim içtenliğimize inanabilirler mi? "İyi ki siz yoktunuz" deyip, başımıza kuma mı gömeceğiz şimdi.

* Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Gönüllüsü

MEGJASHI: DÜNYANIN İLK ÇOCUK HAKLARI BÜYÜKELÇİLİĞİ

29 Nisan 2010 tarihinde dünyanın ilk çocuk büyükelçiliği olan Megjashi 18.kuruluş yılı dönümünü kutladı. Megjashii 29 Nisan 1992'de Makedonya'nın Skopje kentinde kurulmuş. Megjashi, kendisini çocuk haklarını koruyan ve herhangi bir parti ya da hükumete bağlı olmayan bir dünya (küresel) kuruluşu olarak tanımlıyor.

Makedonya'da bulunan Megjashi, çocuk haklarını korumak amacı ile kurulmuş olup Makedonya'daki ilk uluslararası sivil toplum örgütü olarak kaydedildiği gibi dünya çapındaki bu birliğin üyelerinin hiçbir parti ya da hükumetle ilgisi olmadığı belirtilmektedir; sadece çocuk haklarını korumak amaçlı hareket etmektedirler. Megjashi, çocukların haklarını korumak vasıtasıyla onları onore edip, çocukluk çağlarının daha emniyetli ve zengin aktivitelerle geçirmeleri yönünde çaba harcamaktadır. Ayrıca çocuk haklarının korunması ve geliştirilmesine yönelik çalışmalarda bulunan diğer gönüllü sivil toplum örgütlerini de desteklemeyi amaç edinmiştir.

Büyükelçilik çocukların ekonomik, fiziksel ve cinsel açıdan sömürmelerine karşı oluşan sessizlik duvarını yıkmak sureti ile çocukların haklarının korunması için birçok mekanizmayı harekete geçirip, sayısız kamu davası açılmasını sağlamıştır. 2001 yılında Megjashi, çocuk haklarını korumak için yaptığı çalışmalar vasıtasıyla Makedonya'daki demokratik toplum kuruluşu, devamı ve tanıtımına yönelik yapmış olduğu katkılardan dolayı "sivil toplum ve demokrasi" ödülünü almıştır.

Megsajhi, 18 yıl boyunca gerçekleştirdiği önemli faaliyetleri şu şekilde sıralamaktadır:

- Çocuk hakları ile ilgili yayınların basılması (kitap, dergi)
- Çocuk haklarına yönelik uluslararası belgelerin onaylanması ve gerekli düzenlemelerin yapılması için basıncı oluşturulması.
- Çocuk emeğine karşı kamuoyu oluşturulması,
- Okullardaki şiddetin karşılıklı anlayış çerçevesinde çözüme kavuşturulması,
- Şiddete maruz kalmış çocuklar için sığınma evlerinin açılması,
- Çocuk ve aile refahının sağlanmasına yönelik yapılacak gereken yasal düzenlemeler için tekliflerde bulunulması,
- Tüm çocukların eğitime erişmeleri ve eğitimlerinin kesintiye uğramaması için gerekli çalışmaların ilgili bağlantıların yapılması,
- 1992-1997 yılları arasında Bosna-Hersek krizinde çocuk mültecilerin sığınmalarını organize etmek ve desteklemek için yapılan başvurunun kabul edilmesi sonucunda, 60.000'e yakın mülteci çocuğa yardım edilmesi,
- 1996 yılında Çocuk Ombudsmanlığı Kurumunun kurulması yönündeki çalışmaları sonucunda 1999 yılında çocuk haklarına yönelik bir Ombudsmanlık ofisi kurulması,
- 'Çocuğunuzla Bugün Konuştunuz mu?', 'Çocuğunuzla Onu ne Kadar Sevdiğinizi söylediniz mi' 'Çocuklara Karşı Şiddeti Durdurun, Bugün Çocuğunuza Sarıldınız mı?' temalı kampanyaların düzenlenmesi

Bunların dışında, 11Kasım 2005, Faşizme ve Antisemitizme Karşı Uluslararası Gün'de 'Duvarlardaki şiddet içeren ifadeleri indirelim' temalı bir kampanya ile duvarlarda şiddet mesajları içeren yazı/grafitiler silinmiş ve yerine 'şid-

deti durdurun' ve 'sevgi sevimlidir' mesajları yazılmıştır. Bu hareketteki ana amaç şiddetin yok edilmesi ve Makedonya Cumhuriyeti'nde yaşayan insanların haklarına saygı gösterilmesini teşvik etmekle beraber "sürekli barışın ve dayanışmanın sağlanması" olarak belirlenmiştir.

2006, Megjashi, yetimhaneye bırakılan çocukların toplumsallaştırılmalarına yönelik olarak katkı sağlama amacı güden ve ailesi olmayıp yetimhanede yaşayan çocuklara yönelik eğitim ve sosyal destek projesi başlatmıştır. Bu proje bilgisayar, yabancı dil, açıcılık kursları, çocuğu geleceğe hazırlamak ve psikolojik ve sosyal danışmanlık gibi aktiviteleri kapsamıştır.

2008 yılında Makedonya'daki çocuklara uygulanan cinsel istismara, pedofoliye (sübyancılık) ve ailenin kutsallığı ve birliğine yönelik hareketlere karşı bir savaş başlattı. Bir çok gösteri düzenleyip kamu Ombudsmanı'ndan ve Kamu Savcısı'ndan çocuk hakları ihlalinin cezalandırılması, hoşgörülmemesiyle ilgili isteklerde ve yazılı ricalarda bulundu. Cinsel istismar, aile kutsallığına karşı saygısızlık ve pedofoliye ilişkin cezaların 15 yıldan müebbet hapse kadar olmasına ilişkin girişimde bulundu. Bütün bu çaba ve lobi faaliyetlerinin sonucunda Adalet Bakanlığı pedofoliye karşı ciddi cezaları kabul edip, cinsel istismara ilişkin cezaların minimum 10 yıldan başlamasını karar verdi.

2008 yılında aileler, öğretmenler ve çocukların ilk eğitim yeri olarak ve çocukların internette emniyette olmaları ve korunmaları hakkında eğitimleri için Metamorphosis adlı kuruluş ve Megjashi 'İnternette Çocuk Hakları, Güvenliği, Korunması' projesini uygulamaya koydu. (www.crisp.org.mk yada www.bezbednonainternet.org.mk)

2009 Megjashi çocukların, okur-yazarlık ve eğitim hakları ile ilgili mesajların üzerlerinde yazıldığı materyaller taşıyarak gerçekleştirdikleri bir yürüyüş düzenledi. Onlar, dünyadaki okula gidemeyen ve okur-yazar olmayan çocuklarla dayanışma adına sessizce yürüdüler. Dünyada 775 milyon yetişkin ve 75 milyon okuma yazma bilmeyen çocuk var. Makedonya'da 18.000 çocuk ilköğretime başlayamıyor ve bunların 2000 tanesi sokaklarda kalıyor. Aynı zamanda 200.000 yetişkin hiç okula gitmemiş.

Dünyadaki İlk Çocuk Büyükelçiliği olan Megjashi yerel ve uluslararası bir çok örgüte üye olmuş. Bunlardan bazıları: Makedonya Sivil Platformu, İnsan Hakları Evi, Çocuk İşçiliğine Karşı Küresel Yürüyüş, Ayrımcılığa Karşı Makedonya, Uluslararası Çocuk Yardımı, Uluslararası Çocukları Koruma, Çocuk Hakları Bilgilendirme Ağı, Eurochild, Euronet, Uluslararası Çocuk Yardım Hattı ve Adil Yargılama Koalisyon'dur

Megjashi'nin beş kıtada diplomatik ilişkiler kurmuş. 120'nin üzerinde ayrıcalığa sahip pasaportu bulmakta ve ayrıca, Demokratik Kongo Cumhuriyeti, Fransa, Brezilya ve İtalya gibi ülkelerde konsoloslugu bulunmaktadır.

Megjashi, Makedonya ve dünyada onursal büyükelçilikler, onursal konsolos, genel danışmanlıklar, danışma bölümleri, ofisler ve üyeleri vasıtasıyla çalışmaktadır. Makeonya Cumhuriyeti'nde bulunan Megjashi'in kuruluş tüzüğü'nün bir parçası şöyledir; "Çocuklar özel bir ulustur. Çocuklar ulusal ve dini lider değildir. Onlar ne devrim, ne karşı devrim ne de savaş başlatacak bir ulustur. Çocuklar bir sınıfın veya ulusun meselesi değildir: bütün meselelerin en önemlisidir. Onlar bütün insani trajedilere ve çatışmalara maruz kalan bir ulustur. Onlar sadece çocuktur. Dünyadaki bütün fikirler bir çocuğun gözyaşlarından daha değerlidir" (www.childrensembassy.org.mk, 2010)

AMERİKAN TARIMINDA ÇOCUK ELLERİ

Çocuk işçiliği, sadece az gelişmiş ve gelişmekte olan ülkelere ait bir olgu değildir. Gelişmiş kapitalist ülkelerde farklı formlarda devam etmektedir. İnsan Hakları İzleme Örgütü'nün (Human Rights Watch- HRW) son yayınladığı rapora göre En gelişmiş kapitalist ülkelerden Amerika Birleşik Devletleri'nde (ABD), çocuklar tarım çalıştırılarak çalış(tırıl)maya devam ediyor. ABD'nin tarımda çalıştırılan yüzbinlerce çocuğu korumakta başarısız olduğunu ifade eden Örgüt, tarım işlerinde 18 yaşın altındaki çocukların çiftliklerde uzun saatler ve tehlike barındıran işlerde çalıştırılmasına müsaade eden Federal Yasasının değiştirilmesi için ABD Kongresine çağrıda bulundu. İzleme raporuna göre, ticarete dayalı çiftlik işlerinde çalışan çocuklar, Birleşik devletler genelinde, sağlıklarını güvenliklerini ve eğitimlerini riske etmektedirler. ABD genelinde 14 eyalette, 59 çocuk tarım işçisi ile mülakat yapılmış. Raporun yazarı ve aynı zamanda HRW'nin yönetici vekili olan Zama Coursen-Neff'in ifadeleriyle, "Çocuk tarım işçileri söz konusu olduğunda, ABD gelişen bir ülkedir, Amerikalıların yiyeceklerini çapalayan çocuklar, en azından onu servis edenler kadar korunmaya sahip olmalıdırlar". HRW'nin tespitlerine göre, 12 yaşından da küçük çocuk tarım işçileri, haftanın yedi günü, günlük en az 10 saat çalıştırılmaktadırlar. Bazıları, 6-7 yaşlarında part-time olarak çalışmaya başlıyorlar. Çocuklar, diğer yetişkinler gibi düşük ücretli çalıştırılmakta, bazen de hak ettikleri ücret-saat hesaplamaları eksik gösterilmekte gelirleri kesilmektedir. Üstelik, işverenin yasal olarak sağlamak zorunda olduğu, iş elbisesi, eldiven, içme suyu gibi ihtiyaçlarını da kendileri karşılamak zorunda kalıyorlar.

Resim, <http://www.hrw.org/en/news/2010/05/04/us-child-farmworkers-dangerous-lives>, adresinden alınmıştır.

Mesleki Güvenlik ve Sağlık Ulusal Hastalık Kontrol Merkezi'ne (NIOSH) göre, tarım, çocuklara açık olan en tehlikeli iş alanıdır. Zehirli böcek ilaçları, ciddi yaralanma ve sıcaklıktan kaynaklı hastalanma gibi riskler altında çalışıyorlar. Ölüm oranları diğer iş alanlarına nazaran 4 kat daha fazla. Çocuk işçilerde eldiven ve ayakkabı gibi en temel iş ekipmanları dahi bulunmamaktadır. Bazı görüşmeciler, işverenin, içme suyu, el-yıkama suyu tertibatı ya da tuvalet gibi ihtiyaçları karşılamadığını ifade etmişlerdir. Bu işlerde çalışan kadınlar ve kızlar, cinsel istismar açısından son derece korumasızdırlar. Uzun çalışma koşullarının sonucunda bu işlerde çalışan çocukların okullarını bırakma oranı ülke genelinde ulusal düzeyin 4 kat üzerinde olduğu vurgulanmıştır. HRW'ni görüşme yaptığı çocukların çoğu, bir ya da iki defa sınıfta kaldıklarını ve ailelerinden hiç kimsenin liseyi bitirmemiş olduklarını ifade etmişlerdir.

HRW, Kongreyi, çocuk tarım işçilerine yönelik ayrımcılığı ortadan kaldırmak için yürürlükteki yasada değişiklik yapmak için çağrıda bulundu. Diğer iş kollarında, 14 yaş altında ve okul döneminde de 16 yaşından küçük çocukların günde 3 saatten fazla çalışmalarını yasaklanmıştır. Buna karşın, bazı çiftliklerde tarımda 12 yaşın altında bazı çiftliklerde de buna yakın yaşlarda çocuklar çalıştırılmaya devam edilmektedir. Diğer işlerden farklı olarak, tarımda çalışan çocuklara yö-

nelik, okul saatleri dışında, ne kadar erken, ne kadar geç ve ne kadar süre çalıştırılabileceklerine yönelik bir kısıtlama yoktur. Ayrıca diğer işlerde, tehlikeli işlerde çalışma yaşı alt sınır 18'iken, tarımda 16-17 yaşındaki çocuklar bu tür işlerde çalıştırılmaktadır.

Coursen-Neff, ve sadece aile çiftliklerinin olduğu döneme ait antik bir kanun olduğunu ve artık bu kanunun tarımdaki çocukların da diğer çalışan çocukların düzeyinde korunmalarını sağlayacak değişikliklerin yapılmasının zamanının geldiğini ifade etmiştir.

Yürürlükteki yetersiz yasanın uygulanması ve denetlenmesi de aynı şekilde zayıf olunca durum daha da kötüleşmektedir. 2001-2009 yılları arasında sadece 39 çocuk işçiliğine yönelik ihlal tespit edilmiş, bu genel toplamın sadece % 4'üne denk düşmektedir. Birleşik Devletler Çevresel Koruma Ajansı'nın (EPA) böcek (tarım) ilacı güvenlik düzenlemelerinde de çocuklara yönelik herhangi bir madde yer almamıştır.

HRW, illegal çocuk işçiliğini açığa çıkarmaya ve illegal çocuk emeği kullanımını cezalandırmasına daha fazla gayret gösterilmesi gerektiği yönünde Kongrenin adım atması gerektiğini savunmuştur. HRW'a göre, ayrıca her eyalet, tarımda çalıştırılma alt sınırının 14 yaş olması için gerekli düzenlemeleri yapmalıdır. ABD çiftliklerinde, aynı zamanda ABD'nin uluslararası düzeyde kabul ettiği ILO'nun 182 nolu Çocuk İşçiliğinin En Kötü Biçimlerinin Önlenmesi Sözleşmesi de ihlal edilmektedir. Mart 2010'da ILO uzmanlar Komitesi, ABD çiftliklerinde önemli miktarda çocuğun yaralandığını ve ölüm vakalarının yaşandığını ifade etmiştir. Coursen-Neff, ABD'nin çocuk işçiliğini azaltmaya yönelik olarak yıllık 25 milyon dolar harcadığını ve bu miktarın diğer ülkelerin toplamından daha fazla olduğunu, buna karşın hala arka bahçesinde çocuk işçiliğinin sürdürüğüne de dikkat çekmiştir (HRW, 2010).

DÜNYADAN KISACA

Birleşmiş Milletler çocuk uzmanları, 25 Mayıs 2010'da Birleşmiş Milletler İsteğe Bağlı Çocuk Hakları Protokolü'nün küresel çapta onaylanması için bir kampanya başlattı. Çocuk ticareti, çocuk fahişeliği ve çocuk pornografisi ile silahlı çatışmalarda yer alan çocuklara yönelik protokollerini içeren kampanya iki yıllık bir süreci öngörmektedir.

Birleşik Devletler Yüksek Mahkemesi şartlı tahliyesi olmaksızın katil olmayan çocuk suçlulara verilen ömür boyu hapis cezasının anayasa aykırı olduğunu açıkladı. Bu karara eyalet ve federal hükümet uyacak ve ülke çapında 129 tane katil olmayıp müebbet hapse çarptırılan çocuk suçlunun hapis hayatlarının bir noktasında serbest bırakılıp topluma dönmeleri sansi doğuracaktır.

Mahkeme çocuk hakları antlaşmasını işaret ederken, 18 yaşın altında iken işledikleri suçlarla ilgili 7500 kişinin ömür-boyu hapis cezası çektiği Amerika Birleşik Devletlerindeki sıra dışı sert mahkumiyet uygulamalarının altını çizdi.

Vanatu, Birleşmiş Milletler İşkenceye Karşı Sözleşmesini imzalama sinyalleri verdi

DCI – Filistin Ocak 2009-Nisan 2010 tarihleri arasında İsrail askerleri, sorgucuları, polislerinin elinde bulunan Filistinli çocuklara yapılan cinsel saldırı tehditleri ile ilgili 14 vakayı Birleşmiş Milletler özel raportörüne bildirdi.

Tayland ordusu, hükümet karşıtı gösterilere müdahaleyi engellemek için, protestocuların, çocukları canlı kalkan olarak kullandıklarına yönelik suçlamalarda bulunmuştur. Protestocular ve birlikler arasında beş gün süren şiddetli çatışmanın sonucunda çıkan çok sayıda çocuk hayatını kaybetti (CRINMAIL, 2010)

Kaynaklar:

CRINMAIL 1175, (2010), "Banning the veil: The Impact on Children Rights", <http://www.crin.org/email/index.asp>

HRW, (2010), "US: Child Farmworkers' Dangerous Lives", <http://www.hrw.org/en/news/2010/05/04/us-child-farmworkers-dangerous-lives>

www.childrensembassy.org.mk (2010)

İnşaatlarda Yatıp Kalkma Yerleri

A.Gürhan FİŞEK*

İnşaat sektörü oldukça geniş bir alanı kapsamaktadır. Baraj inşaatından, tünel inşaatına; bina inşaatından yol inşaatına kadar. Hepsinin değişik çalışma koşulları ve doğurdıkları tehlikeler vardır. Ama hepsinde ortak olan konu, gurbetçi işçilerin konaklaması için ayrılan yerlerdir. İnşaat alanı içinde bulunan yatma kalkma yerleri, özenle üzerinde durulması gereken ve bulaşıcı hastalıkların salgın yapmasına elverişli ortamlardır.

Yatıp kalkma yerleri denilince, 5 sorun odağı akla gelmelidir :

1. Yatakhane
2. Soyunma Yeri
3. Dinlenme Yeri
4. Yemekhane
5. Yıkama Yeri.

İşçi sağlığı iş güvenliği mevzuatı bunların hepsinin ayrı ayrı standartlarını getirmeye çalışmıştır. Bu odaklardaki sorunlar, sosyal yönü ağır basmakla birlikte daha çok sağlıkçıların ilgisini çekecek olan sorunlardır. Bu konuda yol gösterici olması bakımından, 2 tüzük, 1 yönetmelik ve 2 yasadan yararlanacağız:

- İşçi Sağlığı İş Güvenliği Tüzüğü (R.G. 11.01.1974/14765)
- İnşaat İşlerinde İşçi Sağlığı İş Güvenliği Tüzüğü (R.G. 12.09.1974/5004)
- Yapı İşlerinde Sağlık ve Güvenlik Yönetmeliği (R.G. 23.12.2003/25325)
- Umumi Hıfzıssıhha Kanunu (06.12.1930/1536)
- Tütün Mamullerinin Zararlarının Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun (R.G. 19.01.2008/26761)

İnşaatlarda ölçeklerin büyümesi ve müteahhit firmaların güç kazanmasına koşut olarak, yatma kalkma yerlerinin yapısal özellikleri de daha nitelikli hale gelmeye başlamıştır. Yaptıkları 4-5 katlı binanın bir odasında barınmaya çalışan işçilerin yerini, büyük çadırlarda, ya da prefabrike barakalarda yaşamını sürdüren işçiler almıştır. Yine yaptıkları 4-5 katlı binanın aynı odasında bir tüp gazla yemek yapmaya çalışan işçilerin yerini, işyeri tarafından sağlanan toplu beslenme olanaklarından yararlanan işçiler almıştır. Bütün bunlar olumlu gelişmelerdir. Ama hala istenilen ve mevzuat tarafından öngörülen düzeyde değildir.

İşçi Sağlığı İş Güvenliği Tüzüğü'nün öngördükleri :

- Çalışanların kolaylıkla yararlanabilecekleri ve ilgili Tüzük'te gösterilen nitelikte serin içme suyu bulundurulmalıdır (Madde 31-35)
- İşçilere rahat yemek yenebilecek genişlik ve nitelikte yemek yeme yeri sağlanmalıdır (Madde 36).
- İşçilerin kullanımını için uygun yerlerde yeterli sayıda hela bulunmalıdır. Bunların sayısı 30 erkek işçi için bir kabin ve bir pisuvar olarak hesaplanmalıdır (Madde 38).
- İşçilerin iş sonrası el-yüz ve vücut temizliklerini yapmaları için, el yüz yıkama yerleri ve duş tesisleri yapılmalıdır (Madde 39-40)

Göçebe inşaat işçilerinin yatma - kalkma yerleri

- Yaşama alanlarında, haşarat, böcek ve kemirici hayvanların bulunmaması, üremeyi kolaylaştıran koşulların giderilmesi ve yokedilmeleri sağlanmalı; sineklere karşı kapı ve pencerelere tel kafes takılmalıdır (Madde 30).
- İşçilerin yatıp kalkma yerlerinde uygun sağlık ve güvenlik önlemleri alınmalıdır (Tüzük'te bunun için özel bir bölüm ayrılmış olup, madde 46-56 arasında yer almaktadır).
- "Özellikle yatıp kalkma yerlerinde dikkat edilmesi gerekir" uyarısıyla, işyerlerinde bulaşıcı hastalıklarla mücadele edilmelidir (Madde 57-58)

Göçebe inşaat işçilerinin yatma - kalkma yerleri

* Prof.Dr., Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Genel Yönetmeni ve Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü - İş Hukuku ve Sosyal Güvenlik Anabilim Dalı Öğretim Üyesi

Göçebe inşaat işçilerinin yatma - kalkma yerleri

Görüldüğü gibi, Tüzük, öngördüğü işveren yükümlülüklerini oldukça ayrıntılı bir biçimde ve yanlış anlaşılmaya elvermeyecek biçimde dile getirmektedir. Bu özelliği ile yol gösterici bir karakter de kazanmaktadır. Öte yandan, yanlış anlaşılma olasılığını ve önlemlerin eksik alınma bahanelerini de ortadan kaldırmaktadır.

Tüzük'ün "İşçilere Ait Yatıp Kalkma Yerlerinde (Koğuş) ve Diğer Müştemilatında Bulunması Gereken Sağlık Şartları ve Güvenlik Tedbirleri" başlıklı ikinci bölümünden bazı hükümleri sıralayarak bu söylediğimizi örneklendirmek istiyoruz (Madde 48):

- Koğuşların tabanı her gün kolaylıkla temizlenecek ve gerektiğinde yıkanacak nitelikte, duvar ve tavanların yüzleri de kolayca sıvanıp boyanacak veya badana edilecek şekilde yapılmış ve açık renk bir boya ile boyanmış veya badana edilmiş olmalıdır.
- Koğuşlardaki pencerelerin üst kısımlarının her zaman açılıp kapanır olmasına (vasistaslı) ek olarak koğuşlarda havayı devamlı bir şekilde değiştirebilecek donanım, baca, menfez veya elektrikli özel havalandırma cihazları bulunmalıdır.
- Koğuşlarda tavan yüksekliği 280 cm.den aşağı olmamalı ve adam başına düşen hava hacmi, en az 12 metreküp olarak hesaplanmalıdır.
- Koğuşlarda yatakların yerle bağlantısı kesilmiş olmalı; aralarında en az 80 cm. açıklık bulunmalı; iki katlı karyola ranza kullanılmaktaysa, katlar arasındaki genişlik 80 cm.den az olmamalıdır.
- Yatak örtüsü (çarşaf), yastık kılıfı, pike, battaniye vb yatak eşyası temiz bulundurulmalıdır.

- Koğuşlar, geceleri yatma zamanına kadar sürekli, koridor ve helalar ise sürekli olarak aydınlatılmalı; koğuş kapılarının yukarı kısımları, camlı yapılmakla, koridordaki ışıktan yararlanılması sağlanmalıdır.
- Koğuşların soğuk mevsimlerde, koğuşların sağlığa uygun bir biçimde ısıtılması gerekir. Isıtma amacıyla, havagazı, mangal kömürü, kok gömürü veya üstü açık ateşle veya borusuz petrol sobası ile ısıtılması yasaktır.

- Koğuşlarda yemek pişirilmemeli ve yenilmemelidir. İnşaatlar, zehirli, tehlikeli, tozlu ve kirlili işler olarak sıralanan işler arasında yer almaktadır. Bu bakımdan işçilerin, iş giysileri ile koğuşa gelmemeleri gerekmektedir. İş giysileri ile temiz giysilerini bulunduracakları, iki kapaklı ve Tüzük'te ölçüleri veren giysi dolaplarının bulunduğu, koğuşları dışında bir soyunma yerleri bulunmalıdır (Madde 43).

Dinlenme amacıyla iki ayrı bir koğuş ayrılmalıdır. Hem yatma kalkmanın hem de dinlenmenin aynı koğuşta yapılması, farklı saatlerde ve farklı biçimlerde dinlenme gereksinimi olanlar için sorun yaratabilmektedir. Kaldı ki, başta televizyon, müzik dinleme, türkü söyleme vb beğenilerin herkesle paylaşılması da gerekmemektedir. Kaldı ki, dinlenme koğuşunun ayrıldığı inşaatlardaki en önemli sorunlardan biri de, sigara içme alışkanlıklarıdır. Kesinlikle yatma kalkma amaçlı kullanılan koğuşlarda sigara içilmesi yasaktır. Dinlenme amaçlı olanlardan da, sigara içenler için ayrı ve iyi havalandırılmış bir koğuş ayrılması gerekir.

Yemekhane ve yemek hizmeti, üzerinde başlı başına durulması gereken bir konudur. Çünkü,

- Yemeğin sunulduğu yerin temizliği ve özeni
 - Yemeği sunanların sağlığı koruma konusundaki titizlikleri
 - Yemeklerin üretiminde (yemek fabrikalarından alındığı gibi inşaatlarda da üretilebilir) ve malzeme seçiminde özen
 - Yemeğin saklanması sağlık kurallarına uyum
 - Kapkacak temizliği
- bütün bunlardan verilecek ödün, tüm işçilerin hastalanmasına ve bazı öreklere olduğu gibi ölmüne neden olabilmektedir.

Barınmasının işyerlerinde sağlandığı, gurbetçi işçilerin çalıştığı inşaatlarda, önemli sorunlardan biri de hastalanan işçiler için ayrı bir koğu oluşturulmasının gerekli olmasıdır (Madde 49). Özellikle bulaşıcı hastalıklarla mücadelede bu çok önemlidir. Ancak bunun ötesinde, sağlam işçilerin dinlenme saatleri ve hastaların sağlık personelinin izlenmesi bakımından da, ayrı bir koğu daha akla uygundur.

Öte yandan, temizlik açısından, yemekhane, banyo yerleri ve helalar kadar üzerinde durulması gereken konu, işçilerin çamaşırlarını yıkayabilecekleri, bir çamaşırhane ve ütü yerini bulunması zorunluluğudur (Madde 51).

Bulaşıcı hastalıklarla mücadele, özellikle yakın ilişki içerisinde ve kalabalıklar halinde yaşayan ya da çalışan işçiler açısından vazgeçilmez bir önem taşımaktadır. Onun için İşçi Sağlığı İş Güvenliği Tüzüğü'nde, bu konuda özel bir bölüm ayrılmıştır (Madde 59). Mevzuatın da genel olarak çok üzerinde durduğu iki konu burada da, önemle belirtilmektedir. Bunlardan birincisi işe giriş muayenesi ve ikincisi eğitimidir. Özellikle inşaat işçilerin işe alınmasında, yalnızca "ağır ve tehlikeli işlerde çalışabilir raporu"yla yetinilmemeli; tıpkı besin işlerinde çalışanlarda gördüğümüz gibi "bulaşıcı hastalığı olmadığına ilişkin (portör) raporu" da istenmelidir.

Inşaat işçilerinin, evlerinden uzakta uzun aylar kalmaları, yaşlarının genç olması gözönünde tutularak, cinsel yolla bulaşan hastalıklar konusunda da uyarılmaları önem kazanmaktadır. Özellikle, görece daha duyarlı (çeşitli mikrop- larla az karşılaşmış) yörelerden geldikleri düşünüldüğünde, bu hastalıkları yörelerine de taşıyabilecekleri ve bunun ülke çapında halk sağlığını etkileyen bir olgu olabileceği akıllardan uzak tutulmamalıdır.

Inşaat işleri, doğası gereği, işçi giriş-çıkışının yüksek olduğu işlerdir. Bunda inşaatın gelişim aşamalarında, farklı

Göçebe tarım işçilerinin yatma - kalkma yerleri

farklı işlerin ortaya çıkması ve uzmanlaşmış işçi gruplarının, rollerini yerine getirip sahneyi terketmeleri gereği etkili olmaktadır. Bu bakımdan, muayenelerin ve eğitimlerin, gecikmeden yapılabilmesi için, inşaat işyerlerinde sağlık örgütünün bulunması gereklidir. İşçi Sağlığı İş Güvenliği Tüzüğü, bu konuda da yol gösterici olmaktadır. Ağır ve tehlikeli işlerin yapıldığı yerlerde hemşire ya da sağlık memuru ve yeterince sağlıkçı işçi (ilk yardım kursu görmüş) bulundurulması zorunludur (Madde 106-107). İnşaat işlerinde kaza riskinin yüksekliği ve gerçekleşen iş kazalarının sıklığı, bizi, işyeri sağlık örgütünün içine işyeri hekimini de katmak zorunda bırakmaktadır. Bu bakımdan, inşaat işlerinde öncelikle, işyeri hekimi istihdamının sınırlayan 50 işçi bulunma gerekliliği ortadan kaldırılmalıdır. Küçük ölçekli inşaatlarda, bu konuda ortaklaşa çözüm yollarına başvurulabilir.

Yargı çevrelerindeki kuvvetli inanış yukarıda saydığımız Tüzük maddelerinin 1475 sayılı yasaya dayalı bir İş Kanunu ile çıkarılmış olması dolayısıyla, kendiliğinden ortadan kalktığı doğrudur. Bu görüşe Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş örgütü katılmamaktadır. Ama bu denli önem gösteren bir konunun tartışmalı olduğu açıktır. Bu durumda, inşaatlarda yaşama alanlarına uygulanabilecek herhangi bir işveren yükümlülüğü kalmamaktadır.

Bu sorun kaynağını, ÇSGB'nin 2003 yılından başlayarak AB Direktiflerini Türkçeye kazandırarak bunlara Yönetmelik adını koyarak yürürlüğe sokmasından kaynaklanmaktadır.

Yapı İşlerinde İş Sağlığı Güvenliği Yönetmeliği, bu çerçevede çıkarılan Yönetmelik'lerdendir. Yapı işlerinde olmasına karşın, yatma kalkma yerleri başta olmak üzere yukarıda saydığımız yaşam olanaklarından hiç söz etmemektedir. Akla, Avrupa Birliği ülkelerinde, inşaat sektöründe, gurbet geleneğinin olmaması ve bunun için de bunun için yasal düzenlemeye gereksinme duyulmaması gelmektedir. İşte bire bir "tercüme"nin sakıncaları.. Bir yukarıda saydığımız ayrıntılı yasal düzenlemelere bakın; bir de "Yapı İşlerinde İş Sağlığı Güvenliği Yönetmeliği"nin eklerinde yer alan konuyla ilgili bir paragraflık hükümlere :

"EK-4 Madde 15. Dinlenme ve Barınma Yerleri"

15.1. Özellikle, çalışan işçi sayısının fazla olması için niteliği veya çalışma yerinin uzak olması ve benzeri nedenlerin, sağlık ve güvenlik yönünden gerektirmesi halinde, işçilere, kolay ulaşılabilen dinlenme ve/veya barınma yerleri sağlanacaktır.

15.2. Dinlenme odaları veya barınma yerleri yeterli genişlikte olacak ve buralarda işçiler için yeterli sayıda masa ve arkalıklı sandalye bulunacaktır.

Göçebe tarım işçilerinin yatma - kalkma yerleri

15.3. Bu tür imkanlar yoksa iş aralarında işçilerin dinlenebileceği yerler sağlanacaktır.

15.4. Sabit barınma tesislerinde, bir dinlenme odası, bir boş vakit değerlendirme odası, yeterli duş, tuvalet, lavabo ve temizlik malzemesi bulunacaktır. İşçi sayısı göz önünde bulundurulurken bu yerlerde yatak, dolap, masa ve arkalıklı sandalyeler bulunacak ve bunlar kadın ve erkek işçilerin varlığı dikkate alınarak yerleştirilecektir.

15.5. Dinlenme odaları ve barınma yerlerinde sigara içmeyenlerin, sigara dumanından korunmaları için gerekli tedbirler alınacaktır.

Her ülkenin, kendine göre sosyo-kültürel özelliklerini öne çıkarması ve koruması gerektiği ne yazık ki göz önünde tutulmamıştır. Kaldı ki, Tüzük ile düzenlemenin gücüne oranla, Yönetmelik ile gerçekleştirilen yasal düzenlemele- rin gücü daha zayıftır.

Önerilerimiz :

- Uygulamadaki tartışmalara son verilmesi amacıyla, İşçi Sağlığı İş Güvenliği Tüzüğü aynen ilan edilmiştir.
- Bu işveren yükümlülük belgesine, bir de işyerlerinde barınması sağlanacak işçilerden, "ağır ve tehlikeli işlerde çalışabilir raporu"nun yanı sıra, tıpkı besin işlerinde çalışan işçilere alındığı gibi "bulaşıcı hastalığı olmadığına ilişkin (portör) raporu" alınması önerülmelidir.
- İş kazası ve bulaşıcı hastalık yayılma olasılıkları gözönünde tutularak, işyerinde sağlık örgütü (doktor,hemşire, sağlıkçı işçi) bulundurma zorunluluğunda 50 işçinin varlığı koşulu, öncelikle, inşaatlar için ortadan kaldırılmalıdır.
- Bu mevzuatın tüm inşaatlarda aynen uygulanmalıdır.
- Küçük ölçekli olmaları nedeniyle, bu standartları yakalayamayacak olan inşaatlarda ise ortaklaşa çözümler üretilmesi sağlanmalıdır.
- Tıpkı inşaat işçileri gibi memleketlerinden geçici olarak (ve tüm ailesi ile birlikte) gelen gurbetçi mevsimlik tarım işçileri için de aynı standartların bir an önce uygulanması, onların sefaletten kurtarılması ve çalışanlar arasında adaletin sağlanmasıdır.

YATAKHANE NASIL OLMALI?

Emektar Şantiye Kurucu Mehmet Avlu'nun ilan panosundaki duyurusu :

- Ranzalar oksitlenmeden korunmalı
- Kişisel temizlik, el ayak yıkanmadan girilmemeli
- Zemin temiz tutulmalı
- Yatak, yorgan, yastık, nevresim yeni olmalı
- Giysi ve ayakkabı dolabı olmalı
- İş elbisesinin temizlenmesi gerekli
- Isıtma, soğutma, havalandırma yeterli olmalı
- Işıklandırma yeterli olmalı
- m²'ye yeteri kadar yatak konmalı
- Yangın söndürme tertibatı olmalı
- Haşere ile mücadele kapsamında etraf ilaçlanmalı
- Camlar ve sineklikler korunmalı.

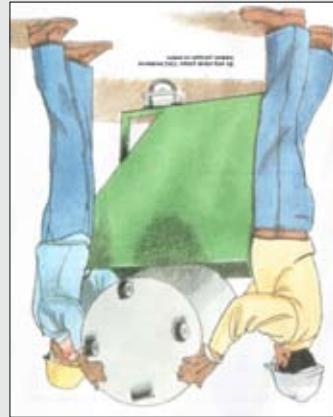
Ving Yardımıyla İşçilerin Derin Bir Yere İndirilmesi

Çalışma Ortamının Mayıs - Haziran 2010 sayısında yayınlanan İki Dakika Düşün: "Ving yardımıyla işçilerin derin bir yere indirilmesi"nde "Neler Olabilir?" sorusunun yanıtında "Ving'in aşağıya düşebilir, ving operatörü ve çalışma sепetindeki işçiler) ağır yaralanabilir" de ilave edilmiştir. Çünkü geçen süre içerisinde de, iklimize gelmeye bu olay gerçekleştirmiştir.

İKİ DAKIKA DÜŞÜN Bir Ekleme

6. Boş ve dolu tüpler ayrı ayrı, devrilmeyecek şekilde bağlanmış / zincirlenmiş, darbe, ısı ve güneş ışınından korunacak şekilde depolanmalıdır. (Not: Oksijen tüpleri acıkta depolanacak ise; asetilen, butan, LPG gibi yanıcı tüplerden yaklaşık 6 m uzak mesafede depolanmalıdır.)

5. İşçi el ölümlerine malidir.
4. Basınçlı gaz tüpleri için, valflerinin (depolama ve taşıma sırasında) koruyucu kapakları mutlaka takılı olmalıdır.
3. İşçilere "ağır yük kaldırma ve bel sağlığı" konusunda eğitim verilmeli ve bu eğitimin etkinliği değerlendirilmelidir.
2. 50 kg'dan ağır tüpler için mutlaka mekanik kaldırma, taşıma yapılmalıdır.
1. Herhangi bir mekanik kaldırma aracını kullanmadan, bir işçi 50 kg'dan daha ağır bir nesneyi kaldırmamalı, taşıma yapılmalıdır.

İKİ DAKIKA DÜŞÜN > Sayfa 23'ün yanıtı

Ne yapılmalı ?

İş Sağlığı ve Güvenliği Sefalet mi Gidiyor?

Mustafa TAŞYÜREK*
(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

Ülkemizde çok sayıda işçinin yaşamını yitirdiği, bir çoğunun da yaralandığı ya da sakat kaldığı iş kazalarının olmaktadır.

Örneğin;

23 Şubat 2010 Balıkesir'in Dursunbey ilçesine bağlı Odaköy'deki bir maden ocağında grizu patlaması sonucu 17 işçi hayatını kaybetti⁽¹⁾.

Aynı iş yerinde maalesef 1 Haziran 2006'da da (yerin 700 metre derinliğinde grizu patlaması meydana gelmiş), 17 işçi hayatını kaybetmişti.

17 Mayıs 2010'da; Türkiye Taşkömürü Kurumu Karadon Müessesesi Müdürlüğü içinde bulunan "Karadon Yeni Kuyu"da -540 kotunda meydana gelen ve aralarında 2 maden mühendisinin de bulunduğu 30 maden emekçisi hayatını kaybetti⁽²⁾.

Bu patlamanın ardından olay yerine gelen Devlet Bakanı ve Başbakan Yardımcısı, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı ile Enerji ve Tabii Kaynaklar Bakanı, kazanın olduğu yerde basın açıklaması yaparak kazayla ilgili bilgiler verdi^(3,4). Cenaze törenlerine katıldılar.

İşyerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili gerekli önlemlerin alındığı(da) belirtildi.

Ancak ölümlü, uzuv kayıplı ya da ciddi yaralanmalarla sonuçlanan kazalar hız kesmeden devam etmektedir.

Oysa; "İş Sağlığı Hizmetleri" terimi esas olarak önleyici işlevlere sahip olan ve işletmedeki işveren, işçiler ve onların temsilcilerine;

- İşle ilgili en uygun fiziksel ve zihinsel sağlık koşullarını karşılayacak düzeyde, güvenli ve sağlıklı bir çalışma ortamı oluşturmak ve bunu sürdürmek için gereksinimler,
 - İşin, işçilerin fiziksel ve zihinsel sağlık durumlarını dikkate alacak şekilde, onların yeteneklerine uygun biçimde uyarlanması,
- konularında tavsiyede bulunma sorumluluğu olan hizmetlerdir⁽⁵⁾

Önleyici ve koruyucu iş güvenliği hizmetlerini yerine getiren ve ciddi olay olmadan önce gerekli tavsiyelerde bulunma sorumluluğunu yerine getiren ülkelerin veya şirketlerin katettiği yolculuğa bakıldığında aşağıda belirtilen dönemlerden geçtikleri görülür.

- Sadece büyük şeyler yanlış gittiğinde üstlenilir ve müdahale edilir (patolojik dönem).
- Göstergelere / belirtilere göre hareket edilir (reaktif dönem).
- Birçok bilgiyi ele geçirme fakat erken müdahalede bulunmama (İhtiyatlı dönem).
- Doğru bağlantıları ve erken müdahale bilgilerini kullanma (proaktif dönem).
- İş Güvenliğinin bir değer olarak kabulü. Her yönetim kademesinde sahiplenilmesi. Kendi kendine düzeltme (üretken dönem).

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

Gelişmiş ülkelerde veya insana önem veren şirketlerde; patolojik durumdan üretken duruma uzun ince bir yolda giderken; gittikçe artan bilgilerin, artan sahiplilik ve sorumluluğun olduğu görülmektedir⁽⁶⁾.

Yukarıdaki haber ve bilgiler ışığında ülkemizde son yıllardaki iş sağlığı ve güvenliği yolcuğunu bir göz atıldığında nasıl bir manzara görülür?

A) Kurma İzininin Yokluğu:

Sanayiden sayılan⁽⁷⁾ işlerde 10 ve daha fazla kişinin çalıştığı tüm işyerleri kurulmaya başlamadan önce kurma izni, kurma iznine esas teşkil eden belgelere uygun olarak kurulmuş olan işyerleri, işletilmeye başlanılmadan öncede işletme belgesi alınması zorunlu idi⁽⁸⁾.

Ancak bu zorunluluk 4 Aralık 2009'dan itibaren elli veya daha fazla işçi istihdam edilen işyerlerini kapsayacak duruma getirilmiş, kurma izni de tamamen Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca ortadan kaldırılmıştır⁽⁹⁾.

Bu noktada iki itirazımız var:

(1) İşyeri ellinin altında işçi çalıştırmakta olduğu halde çok tehlikeli işlerle uğraşmakta olabilir .

Örneğin; 30 işçinin çalıştığı 100 megawatt (MW) gücünde, 154 kilovolt (kV) açık şalt tesisi bulunan (çok tehlikeli işler sınıfındaki) bir elektrik santralının (bile) kurma izni , işletme belgesi alma, iş güvenliği ile görevli bir mühendis veya teknik elaman çalıştırma yükümlüğü (!) yoktur.

(2) İşyeri ellinin altında işçi çalıştırmakta olduğu halde, işçilerinin, aynen daha büyük ölçekli işyerlerindeki işçiler gibi insan değil midirler? Onlar gibi iş sağlığı güvenliği hakları yok mudur?

Örneğin; Sosyal Güvenlik Kurumunun (SGK) yayınladığı iş kazası istatistiklerine bakalım.

2007 yılında; 8.505.390 Zorunlu Sigortalıdan 5.199.170'i (%61) (1- 49 kişinin çalıştığı) işyerlerinde;

2008 yılında; 8.802.989 Zorunlu Sigortalının 5.457.746'sı (%62) aynı şekilde (1 - 49 kişinin çalıştığı) işyerlerinde istihdam edildiği görülmektedir.

Aynı istatistiklerde; Sosyal Güvenlik Kurumuna bildirimde bulunmayan iş kazalarının;

2007 yılında; 80.602 iş kazasının 49.549'u (yani %61'i) ve

2008 yılında; 72.963 iş kazasının 44.175'i (aynı şekilde %61) 1 ila 49 işçinin çalıştığı iş yerlerinde olduğu görülmektedir⁽¹⁰⁾.

Buradan çıkartılabilecek basit sonuç;

İş kazalarının %61'inin , az tehlikeli, tehlikeli ve çok tehlikeli işler sınıfına⁽¹¹⁾ giren işyerlerinin kurulmaya başlamadan önce (Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'ndan) kurma izni, işletmeye açıldıktan sonra da işletme belgesi almasına gerek görülmeyen işyerlerinde ve çalışma ortamlarında olmaktadır. Belki de ciddi bir iş kazası olana kadar bu işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili mevzuatın hükümlerinin yerine getirilip getirilmediği bilinmemektedir.

Oysa devletin (Anayasa hükmü niteliğindeki) yasal görevi;

İş sağlığı ve güvenliği ve çalışma ortamına ilişkin ilgili mevzuatın uygulanması uygun ve yeterli bir denetim sistemi ile güvence altına almak, ve yasal yükümlülükleri

uymalarına yardım amacıyla, işverenler ve işçiler için yol gösterici tedbirler almaktır⁽¹²⁾.

Herhalde işyerlerinin kurulma ve işletmeye başlama aşamasında (devlet adına) ihtiyaca yetecek sayı ve özellikte iş müfettişlerince* yol gösterici tedbirlerin belirlenmesi, iş kazalarının azaltılması açısından daha uygun olurdu⁽¹³⁾.

Küçük İşyerlerinde Yoklar :

Bir sanayi sitesinde (Ör. Ankara-Ostim'de) İş Müfettişlerince (düzenli aralıklarla) denetlenen bir işyeri ile, aynı büyüklük ve aynı iş kolundaki, denetim görmemiş işyerinin çalışma ortam koşulları, iş sağlığı ve güvenliği önlemleri arasındaki ciddi fark(lar) açıkça görülmektedir.

Yürürlükteki 4857 sayılı İş Kanunu'na göre yayınlanan yönetmelikler incelendiğinde bunların genel olarak;

- Risk(ler)in değerlendirilmesi , kontrol önlemlerin seçilmesi, ölçme ve izlemesinin yapılması,
- Sağlık gözetimi,
- İşçilerin eğitimi, sertifikalandırılması, ölçme ve değerlendirmelerinin yapılması,
- İşçilerin görüşünün alınması,
- İşçilerin katılımının sağlanması,
- İşçilerin bilgilendirilmesi,

Sonuç olarak "proaktif önlemler" in alınması hükümlerini içermektedir.

Ancak elli'den az işçinin çalıştığı (ör: çok tehlikeli işlerin yapıldığı) bir işyerinde (bile) işçilerin katılımının sağlanabileceği, görüşünün alınabileceği (sanayiden sayılan, devamlı olarak en az elli işçi çalıştıran ve altı aydan fazla süreli işlerin yapıldığı işyerlerinde her işveren'in oluşturmak zorunda olduğu ve burada işçilerin, ustaların temsil edildiği bir iş sağlığı ve güvenliği kurulu gibi) bir yasal kurul, komite veya mekanizma yoktur.

Elli ve Daha Çok İşçi Çalıştıran İşyerlerinde Yoklar:

İşverenler, devamlı olarak en az elli işçi çalıştırdıkları işyerlerinde alınması gereken iş sağlığı ve güvenliği önlemlerinin belirlenmesi ve uygulanmasının izlenmesi, iş kazası ve meslek hastalıklarının önlenmesi, işçilerin ilk yardım ve acil tedavi ile koruyucu sağlık ve güvenlik hizmetlerinin yürütülmesi amacıyla, işyerindeki işçi sayısı, işyerinin niteliği ve işin tehlike sınıfı ve derecesine göre;

- a) İşyeri sağlık ve güvenlik birimi oluşturmakla,
- b) Bir veya birden fazla işyeri hekimi ile gereğinde diğer sağlık personelini görevlendirmekle,
- c) Sanayiden sayılan işlerde iş güvenliği uzmanı olan bir veya birden fazla mühendis veya teknik elemanı görevlendirmekle, yükümlüdür⁽¹³⁾.

Belirtilen yükümlülüklerin nasıl yerine getirileceği ise yönetmelikle açıklanmıştır.

"Devamlı olarak en az 50 işçi çalıştırılan işyerlerinde, iş sağlığı ve güvenliği hizmetlerini yerine getirmek üzere işyeri sağlık ve güvenlik birimi kurulur. İşyeri sağlık ve güvenlik birimi; en az bir işyeri hekimi ile sanayiden sayılan işlerin yapıldığı işyerlerinde en az bir iş güvenliği uzmanından ve yapılacak çalışmalara yardımcı olmak için gerektiğinde diğer personelden oluşur" hükmü vardı.

Gerektiğinde görevlendirilecek diğer personel kim(ler)?, Bunların nitelikleri, görev ve yetkileri nedir ? Hangi kurum veya kuruluş bunların eğitimini veya yetki belgesini verecek? Soruları maalesef yanıtsız kalmıştır. Örneğin; yirmidört saat çalışan bir işyerinde gerektiğinde ilk yardım ve acil tedavi hizmetini kim verecek? Son yıllarda "tüm kurum ve kuruluşlarda istihdam edilen her yirmi personel için bir,

.. ağır ve tehlikeli işler kapsamında bulunan işyerlerinde, her on personel için bir olmak üzere, ... en az "Temel İlk Yardım Eğitimi" sertifikası almış "İlk Yardımcının bulundurulması zorunluluğu"⁽¹⁴⁾ var. Ancak işyerlerinin yeterli sayıda temel ilkyardım sertifikasına sahip personeli bulundurulması, yasanın belirttiği ilk yardım ve acil tedavi hizmetlerini karşılamaya yeterli değildir. Çünkü İlkyardımcı: Herhangi bir kaza yada yaşamı tehlikeye düşüren bir durumda sağlık görevlilerinin tıbbi yardımı sağlanıncaya kadar hayatın kurtarılması yada durumun daha kötüye gitmesini önleyebilmek amacıyla olay yerinde, tıbbi araç gereç aranmaksızın mevcut araç ve gereçlerle ilaçsız uygulamalar yapacak kişilerdir⁽¹⁴⁾.

Diğer yandan, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın resmi internet sitesinde 4857 sayılı İş Kanununun geçici 2 nci maddesine göre yürürlükte kalan tüzüklerin listesi belirtilmiştir⁽¹⁵⁾. Bu tüzükler şunlardır:

- İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü.
- Parlayıcı, Patlayıcı, Tehlikeli ve Zararlı Maddelerle Çalışılan İşyerlerinde ve
- İşlerde Alınacak Tedbirler Hakkında Tüzük.
- Maden ve Taş Ocakları İşletmelerinde ve Tünel Yapımında Alınacak İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Önlemlerine İlişkin Tüzük.
- Yapı İşlerinde İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü.

İş Müfettişleri işyerlerinde yaptıkları iş sağlığı ve güvenliği denetimlerinde ve sonunda düzenledikleri raporlarında işyerlerinde saptadıkları eksiklikler ve bunlara karşı alınabilecek önlemlerde yasal dayanak veya yükümlülük olarak da (çoğu kez) İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'nü göstermektedirler. Ancak anılan tüzüğün 107 ve 108 nci maddelerinin uygulanmasını isteyene rastlanılmamaktadır. Çünkü Tüzüğün anılan maddelerinde;

"-Ağır ve tehlikeli işlerin yapıldığı işyerlerinde, bir sağlık memuru veya hemşireden başka ilk yardım ve kurtarma kursu görmüş en az bir kişi de bulundurulacaktır (Madde 107).

-Gece ve gündüz sürekli çalışan işyerlerinde, ilk yardım odaları, ilk müdahale odaları ve ilk yardım istasyonları, geceleri de görevli personeli ve araç ve gereçleri ile her an kullanılabilir halde hazır bulundurulacaktır. İşveren bu yüzden, gerekli tedbirleri almakla yükümlüdür (Madde 108)" denilmektedir. Bunlarda son yıllarda işverenin istihdam yükünün (gereksiz yere) arttırdığı var sayılmaktadır.

İş Güvenliği Uzmanlığı ile ilgili (sonradan iptal edilen) 20.01.2004 tarihli Resmi Gazete'de yayınlanan yönetmelik ile;

I inci, II nci ve III üncü Risk Gruplarında yer alan ve 500 ve daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde tam gün çalışacak en az bir iş güvenliği uzmanı, IV üncü ve V inci Risk Gruplarında yer alan ve 300 ve daha fazla işçi çalıştırılan işyerlerinde tam gün çalışacak en az bir iş güvenliği uzmanı görevlendirilirken ** (Madde 15).

15 Ağustos 2009'da yayınlanan yönetmelik ile⁽¹⁶⁾; az tehlikeli sınıfta yer alan ve 1000' in üzerinde (1000 dahil) işçi çalıştırılan işyerlerinde, tehlikeli sınıfta yer alan ve 750' nin üzerinde (750 dahil) işçi çalıştırılan işyerlerinde ve çok tehlikeli sınıfta yer alan ve 500' ün üzerinde (500 dahil) işçi çalıştırılan işyerlerinde ... tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan işyeri hekimi istihdamı ile sanayiden sayılan işlerde tam süreli iş sözleşmesiyle çalışan iş güvenliği uzmanı istihdamı zorunluluğu getirilmiştir (m.11/3-b).

Elli ve daha fazla işçi çalıştıran İşyerleri daha çok (işyerlerinin bünyesinde oluşturulan) İşyeri Sağlık ve Güvenlik Birimleri ile (işyerlerinin dışında oluşturulacak) Ortak Sağlık ve Güvenlik Birimlerinden belli süreli hizmet alınmasına yönlendirilmiştir.

Sağlık ve Güvenlik Birimlerinde, *İşçi Sağlığı ve İş Güvenliği Tüzüğü'ne aykırı olarak*, işyeri hemşiresi veya sağlık memuru görevlendirilmesi zorunluluğu yoktur.

Onaylanan ILO Sözleşmelerine göre elbette "İş sağlığı hizmetleri, duruma göre, tek bir işletmeye hizmet biçiminde olacağı gibi, çok sayıda işletme için genel bir hizmet biçiminde de örgütlenebilir. Yalnız burada nedense "ulusal hukuk ve uygulamalara uygun olarak iş sağlığı hizmetleri çok disiplinli olmalıdır" hükmü dikkate alınmamakta, sadece *işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve temel ilk yardım sertifikalı kişilerce* hizmet sunulmaya çalışılmaktadır. Dünyanın en gelişmiş 20 ekonomisi arasına giren ülkemizde hala;

- İş / Endüstri Hijyenisti
 - İş Psikologu
 - Diyetisyen / Beslenme Uzmanı
 - Fizyoterapist
 - İş Sağlığı Hemşiresi
 - İş Güvenliği Teknisyeni
 - Ergonomist
 - İş Epidemiyoloğu
 - Toksikolog
 - Mikrobiyolog
 - Kimyager
 - İstatistikçi
 - Bilgi Teknikeri
 - Sağlığı Koruma ve Geliştirme Uzmanı
 - İş Organizasyonu Uzmanı
 - Üniversite Bağlantılı Mesleki Araştırmacı
- gibi branşlardan, yasal ortamda, hiç söz edilmemektedir.

Ayrıca 7 Mart 2010 tarih ve 27514 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan Ağır ve Tehlikeli İşler Yönetmeliğinde Değişiklik Yapılmasına Dair Yönetmelik ile (Ek-1)'de ağır ve tehlikeli işlerin kapsamı geniş ölçüde daraltılmış 153 maddeden 42'si tamamen 5 madde de kısmen iptal edilmiştir. İptal edilenler arasında (m.74) biri var ki (*Pamuk, yün ve sentetik elyaf ile üretilmiş ipliklerden dokunarak üretilen bezlerin, verniklenmesiyle dayanıklılık veya su geçirmezliği sağlanmış bezler imali (Kord bezi, yelken bezi, çadır bezi çuval bezi vb.)* ürettiği yerde 16 sene iş güvenliği uzmanı olarak çalışmış biri olarak, nasıl oldu da bu işyeri ağır ve tehlikeli işler kapsamından çıkartıldı, anlamak – ya da kabul etmek olası değil.

Son olarak ; 1 Ağustos 2010 tarih ve 27659 sayılı Resmi Gazete'de yayınlan 6009 sayılı kanun (m.48,49 ve 50) ile İş Kanununun 81 nci maddesi'nin üçüncü fıkrası:

"İşyeri sağlık ve güvenlik birimleri ile ortak sağlık ve güvenlik birimleri..., .. görevlendirilecek işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı ve diğer sağlık personelinin nitelikleri, sayısı, ... yönetmelikle düzenlenir" şeklinde yeniden yasalaştırılmıştır.

Madenlerde İş Güvenliği'nde Yitirilenler:

Madenlerde görülen ölümlü iş kazalarındaki artışı vurgulamış ve örnekler vermiştik. Tam da bu sırada Maden Kanunu değiştirildi. 3213 Sayılı Maden Kanununun 31'nci maddesi (*Değişik: 26.5.2004 t. 5177 sk.*)

"Maden üretimi, bir maden mühendisi nezaretinde ya-

pılır..... İşletmede istihdam edilen maden mühendisi 4857 sayılı İş Kanununun 82 nci maddesinde belirtilen iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların üstlendiği görev ve sorumluluğu da yerine getirir." şeklinde iken, (*24 Haziran 2010 tarih ve 27621 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan 5595 sayılı Maden Kanunu..Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun ile (m.14)*); 3213 sayılı Kanununun 31 inci maddesinin birinci ve ikinci fıkraları aşağıdaki şekilde değiştirilmiştir.

"Maden işletme faaliyetleri, maden mühendisi nezaretinde yapılır. Yeraltı üretim yöntemiyle çalışan işletmeler ile en az onbeş işçi çalıştıran açık işletmeler asgari bir maden mühendisini daimi olarak istihdam etmek zorundadır. ... İşletmede daimi istihdam edilen maden mühendisi, kanun ve yönetmeliklerle belirlenen şartları taşıması kaydıyla 22/5/2003 tarihli ve 4857 sayılı İş Kanununun 81 inci maddesinde belirtilen iş güvenliği ile görevli mühendis veya teknik elemanların üstlendiği görev ve sorumluluğu da yerine getirir."

Bu değişiklikten de anlaşılacağı üzere açık maden işletmelerinde onbeş'ten az işçi çalıştırılıyor ise, daimi olarak bir maden mühendisi çalıştırma zorunluluğu, dolayısıyla bu işletmelerde iş güvenliği ile görevli (maden) mühendisi çalıştırma zorunluluğu da yasa ile ortadan kaldırılmıştır.

17 Mayıs 2010 tarihinde Zonguldak Karadon'da 30 madencinin hayatını kaybettiği iş kazasının, Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı İş Teftiş Kurulu Başkanlığı'nca (*İş Müfettişlerince*) hazırlanan raporunda asıl iş veren TTK Genel Müdürlüğü %30, Alt İş veren (*özel bir şirket olan*) A.Ş. nin %70 oranında kusurlu bulunduğu tespit edildi. İşçilerin ise hiçbir kusurunun bulunmadığı ortaya çıktı. Bu inceleme ve denetim sonucu bulunan kusurlar basına ⁽¹⁷⁾ şu başlık altında yansıdı "Facianın sebebi ortaya çıktı !": (**Kutu : 1**)

Bu saptamalar, iş kazası olmadan, yetkili maden mühendislerince yapılabilirdi. Yine bu saptamalar yetkili iş müfettişlerince yapılabilirdi. Otuz madenci yaşamını yitirmeden yapılmış olsaydı, yukarıda belirtilen eksiklikler tamamlanmadan işçilerin çalışmasına izin verilmemiş olsaydı; ne iyi olurdu. (Bu kazada İş müfettişleri işveren(ler)i yüzde yüz kusurlu bulmuşlardır. İşveren(ler) maddi ve manevi olarak bunun bedelini ödeyeceklerdir . Ama ne çare ki, giden canları kimse geri getiremeyecektir.)

Onun için iş sağlığı güvenliği denetimi çok önemlidir. Şu bir gerçek ki, genel olarak işverenler iş müfettişlerinin denetimlerinden pek hoşlanmazlar. Denetim sonucu (*kendilerine maddi külfet getiren*) iş sağlığı ve güvenliği ile ilgili eksikliklerin saptandığını, bunları gidermek için para ve zaman kaybettiklerine inanırlar. Can ve mal kaybına neden olabilecek eksikliklerini (maalesef) devlet zorlaması olmadan da kolay kolay gidermezler.

İş müfettişlerinin denetimleri aslında işverene bedava yapılan bir danışmanlık, bir risk değerlendirmesidir. İşverenin eksiklik ve kusurlarının farkına varılmasını sağlar. İşyerinde daha güvenli bir çalışma ortamı oluşturulmasına, iş kazalarının azaltılmasına, işverenlerini kusur oranlarının azalmasına önemli katkıları olur.

İş müfettişlerinin işyerlerini denetimlerinin sonucunda; özellikle toplum, işveren ve işçi (aileleri ile birlikte) kazanır.

Son yıllarda iş sağlığı açısından belki de memnuniyet verici tek gelişme; 19 Ocak 2008 tarih ve 26761 sayılı Resmi Gazetede yayınlanan " Tütün Mamullerinin Zararlarının

KUTU: 1

Bulunan eksiklikler:

- 1- Sistemdeki hava kapılarının güvenli olmadığı,
- 2- Kullanılmakta olan pervanelerin gücünün ana havalandırmadan gelen hava miktarına göre uygun olmadığı,
- 3- Kontrol ve Degaj sondajlarının güvenliğinin yeterli düzeyde yapılmadığı, kontrol sondajlarının sonuçları değerlendirilerek gerekli önlemlerin alınmadığı,
- 4- (-540) katında kullanılan elektrikli ekipmanların kablolarında ekler yapıldığı ve gazlı ortama uygun özelliklerinin uygun olmadığı,
- 5- Ocak içersinde metan gazı oranının %1,5'u geçmesine rağmen kesicilerin enerjisi kesmediği,
- 6- (-540) katı irtibat lağımaları ile su havuzlarında yapılan çalışmalarda düzenli olarak gaz ölçümlerinin yapılmadığı ve ölçüm sonuçlarınınA.Ş. tarafından düzenli olarak kayıt altına alınmadığı,
- 7- Metan gazı tehlikeli düzeye çıkmasına rağmen, gerekli ve yetkili kişilere haber verilmediği, izleme merkezi ve ocak arasında seri bir düzenek oluşturulmadığı ocağın zamanında tahliye edilmediği,
- 8- Çalışma alanlarına yerleştirilen sensörlerin yerlerinin değiştirildiği, ayarlarının değiştirildiği ve donanımlarının amaçları dışında kullanıldığı,
- 9- İşyerinde çalışan yetkili kişilere yeterli sayıda gaz ölçüm cihazı verilmediği ve gerekli yerlere (çalışma alanlarına) GP 322 otomatik gaz ölçüm cihazının yerleştirilmediği,
- 10- (-540) katında çalışan ...A.Ş. unvan alt işveren işçilerine CO veya ferdi kurtarıcı maske verilmediği,maskelerin kullanılması yönünde denetimler yapılmadığı ve çalışanların sadece belirli bir kısmına CO maske kullanma eğitimi verildiği,
- 11- Noterce onaylı Teknik nezaretçi rapor defteri oluşturulmadığı ve teknik nezaretçi tarafından gerekli denetimler yapılmadığı,
- 12-Asıl İşveren-TTK Karadon Müessese Müdürlüğü'nün risk analizi yapılmadığı ve risk analizinin olmadığı, Alt işveren ...A.Ş. nin sağl ve güvenlik dökümanı ve acil durum planı olmadığı,
- 13-Olay günü kaza vardiyasında TTK Karadon müessesesi kablo döşeme aracılığı ile devre dışı bırakıldığı bu durumun kafesin acil bir durumda kullanılmasını ortadan kaldırdığı,
- 14- Altışveren işçilerinden 23 işçinin mesleki eğitim belgesinin bulunmadığı⁽¹⁷⁾, vb.

Önlenmesine Dair Kanunda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile (Madde 2,1,b); Koridorları dahil olmak üzere her türlü ., üretim, ticaret, sosyal, .. benzeri amaçlı özel hukuk kişilerine ait olan ve birden çok kişinin girebileceği ... binaların kapalı alanlarında tütün ürünlerinin tüketilmesinin yasaklanmış olmasıdır.

Sonuç ve öneriler;

Tuzla tersanelerinde ölümlü iş kazalarının sayısının artması, konunun özellikle görsel basında çok sık yer alması sonucu kamuoyuna "İstihdam Paketi" olarak sunulan ve 26 Mayıs 2008 tarih ve 26887 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanan "İş Kanunu ve Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılması Hakkında Kanun" ile 4857 sayılı Kanunun 85 inci maddesinin birinci fıkrasının(a) "**çalıştığı işle ilgili mesleki eğitim almamış işçiler**" ağır ve tehlikeli işlerde çalıştırılmaz ibaresi eklenmiştir (m.5)). Acaba eğitimin önemi böylesi çarpıcı olaylar olmasa hatırlanacak mıydı?!

Ne yazık ki ülkemizde sadece yanlışlar çarpıcı sonuçlara yol açtığına, iş sağlığı ve güvenliği hatırlanır.

Gerek işverenlerimiz gerekse devletin ilgili yöneticilerince müdahale edilir (Buna patolojik dönem denmektedir).

Ya da (daha iyimser bir yaklaşımla) göstergelere/belirtilere göre hareket edilir (reaktif dönem). Arzulanan üretken döneme gelmemiz için hep birlikte daha çok kat etmemiz gereken yol, yapılması gereken iş var. Öncelikle atılması gereken adımlar şöyle sıralanabilir :

1. İşyerinin kurulma aşamasında (daha işin başlangıcında, ilk seferde doğruyu yapmak için) Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, İş Güvenliği Mevzuatı

ve İş Müfettişleri ile (en azından elektronik ortamda) işyerleri karşılaşmalıdır. Bu karşılaşma nitelik ve nicelik olarak artırılmış iş müfettişlerince, olabildiğince çok kısa sürelerde gerçekleştirilebilecek şekilde mevzuat değiştirilmeli, geliştirilmelidir.

Bu koşullar sağlanarak "tehlikeli ve çok tehlikeli sınıftaki işyerlerine" "kurma izni" ve (elinin altında işçi çalıştıran işyerleri için de özellikle çok tehlikeli işler sınıfındaki işyerleri) "işletme belgesi" alma yükümlüğü "tekrar" getirilmelidir.

2. Özellikle elli'nin altında işçi çalıştıran "*tehlikeli ve çok tehlikeli sınıftaki*" işyerlerinin de "işyeri ortak sağlık ve güvenlik birimleri"nden hizmet alma / yararlanma yükümlülükleri olmalıdır. Bu uygulamanın iş kazasının azaltılmasında önemli katkıları olacaktır.
3. İş kanununda yapılan son değişiklikle söz edilen "diğer sağlık personeli" tanımlanması kapsamında en azından sağlık memuru ve işyeri hemşireleri anlaşılmalıdır.
4. "İş sağlığı hizmetleri çok disiplinli olması için; işyeri / ortak sağlık ve güvenlik birimlerinde: işyeri hekimi, iş güvenliği uzmanı'na ilave olarak işyeri hemşiresi / sağlık memuru, iş güvenliği teknisyeni , iş (veya endüstri) hijyenisti, diyetisyen, iş psikologu gibi diğer iş sağlığı personeli görevlendirilmesinin yasal altyapısı oluşturulmalıdır.
5. İş Kanununun otuzuncu maddesindeki; "Aynı il sınırları içinde birden fazla işyeri bulunan işverenin bu kapsamda çalıştırmakla yükümlü olduğu işçi sayısı, toplam işçi sayısına göre hesaplanır". Hükmündeki

“aynı il sınırları içindeki” ibaresi kaldırılmalıdır. Bir şirketin işçi sayısı olarak Türkiye’de değişik illerde bulunan işyerlerindeki işçi sayısının toplamı kabul edilmeli, bu sayıya göre iş sağlığı ve güvenliği kurulu oluşturulmalı, işyeri hekimi ve iş güvenliği uzmanı gibi sağlık ve güvenlik personelinin hizmet alma yükümlülüğü getirilmelidir.

6. İş müfettişlerince (en geç iki yılda bir) denetlenmeyen “tehlikeli” ve “çok tehlikeli” sınıfına giren işyeri kalmamalıdır.

Bütün bunları yasaların getirdiği bir yükümlülük bir görev olarak değil de, üreten-çalışan insanımıza bir borcumuz olarak görmeliyiz.

Kaynak

1 - <http://www.zaman.com.tr/haber.do?haberno=954962&title=balik>

http://www.mmo.org.tr/genel/bizden_detay.php?kod=15959&tipi=2&sube=18

3-<http://www.beyazgazete.com/video/2010/05/17/zonguldak-ta-patlama-kanal24.html>

4 - <http://www.radikal.com.tr/Radikal.aspx?aType=RadikalDetay&Date=17.5.2010&ArticleID=997278&CategoryID=77>

5 - (İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin 161 Sayılı Sözleşme - İş Sağlığı Hizmetlerine İlişkin 161 Sayılı Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun Resmi Gazete:tarih 13.01.2004, sayı 25345)

6- www.bp.com/liveassets/bp.../Tyrone_Amcham_HSSE_09.ppt

7 - Sanayi, Ticaret, Tarım ve Orman İşlerinden Sayılan İşlere İlişkin Yönetmelik (Resmi Gazete: 28 Şubat 2004 Cumartesi, Sayı : 25387)

8 - İşyeri Kurma İzni ve İşletme Belgesi Alınması Hakkında Yönetmelik m.2,5 ve 6 (Resmi Gazete: 17 Aralık 2004, Cuma, Sayı: 25673) (Not. 4 aralık 2009, 27 422 s R.G. yürürlükten kaldırıldı)

9- İşletme Belgesi Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete:4 Aralık 2009, Sayı : 27422)

10- http://www.sgk.gov.tr/wps/portal/lut/p/c1/04_SB8K8xLLM9MSSzPy8xBz9CP0os_qAS-PAAE8TlwN3d09XAYNjr1AnQ6dgQ-dgl6B8JJK8hZuHOVDeMNT1cXY0MDdIlBuP4_83FT9qtlcgcCElpjh/dl2/d1/L2dJQSEvUU3QS9ZQnB3LzZfUDkzUVBJNDIwMEZJQzAYVXkUUjdFTzBTRDQI/#

11- İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin Tehlike Sınıfları Listesi Tebliği (Resmi Gazete: 25 Kasım 2009 Çarşamba, Sayı : 27417)

12- İş Sağlığı Ve Güvenliği Ve Çalışma Ortamına İlişkin 155 Sayılı Sözleşme,- İş Sağlığı ve Güvenliği ve Çalışma Ortamına İlişkin 155 Sayılı Sözleşmenin Onaylanmasının Uygun Bulunduğu Hakkında Kanun (Resmi Gazete:13.01.2004 tarih, Sayı: 25345)

13- İş Kanununun (m.91,81)

14- İlk yardım yönetmeliği (Resmi Gazete 18.03.2004 –sayı:25406)

15 - http://www.isggm.gov.tr/files/mevzuat/Tuzuk_Liste.doc

16 - İş Güvenliği ile Görevli Mühendis veya Teknik Elemanların Görev, Yetki ve Sorumlulukları ile Çalışma Usul ve Esasları Hakkında Yönetmelik (Resmi Gazete : 20.01.2004 Salı Sayı: 25352)

17- Vatan Gazetesi (07 Temmuz 2010)

Gençlik ve Sosyal Sorumluluğun Geleceği

Dilara YAĞAN* - Esra ASLAN**

Sosyal sorumluluk denince, akla bir çok tanım gelmektedir. Sosyal sorumluluk, bireyin, karşılığında bir çıkar gözetmeksizin, kendi olanakları ölçüsünde toplumda eksik gördüğü konularda çaba harcamasıdır. Kimilerine göre vefa borcunu ödeme, topluma duyarlı olma, muhtaç olanlara yardımda bulunmaktır; kişinin kendi dışındakileri görmesi ve onları gözetmesidir.

Sosyal sorumluluğun, hemen yanı başında bir de “sürdürülebilirlik” kavramından söz edilir. Bu toplumun gördüğünü, elde ettiğini (yani kazanımını) bugün olduğu gibi yarın da görebilmesi ve elde edebilmesi anlamına gelir. Bunun başarılabilmesinin de tek yolu, “gençlerin” buna sahiplenmesidir. Çünkü bunu gelecekte yapacak olanlar onlardır.

O halde, “sosyal sorumluluk” ve “gençlik” kavramlarını birlikte ele almak gerekir. “Yarın da sosyal sorumluluk olacak mı?” sorusunun yanıtını ancak, “Gençlik bu konuda ne düşünüyor?” sorusunun yanıtını aldıktan sonra, verebiliriz.

Gençler bu konuda ne düşünüyor? İşte, bunun yanıtını bulabilmek için 18-25 yaş arasında, Ankara’daki farklı fakültelerde okuyan 22 genç üniversite öğrencisine, “Sosyal Sorumluluk Bilinci” başlıklı bir anket uyguladık. Bu fakülteler, Siyasal Bilgiler Fakültesi, İletişim Fakültesi, Eğitim Fakültesi, Tıp Fakültesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Fen Fakültesi’ydi. Gençlerin toplumsal yaşamda ne derece etkin olduğunu, sosyal sorumluluğun genç bireylerce nasıl algılandığını ve ne kadar yaşama geçirildiğinin yanıtlarını bulmaya çalıştık. Çoktan seçmeli sisteme almış olan gençler açık uçlu soruları görünce “Aa!. Yazmalı anket” deyip, üşendiklerini belirtip sorularımızı yanıtlamadılar. Amacımız, herkes sorumluluk adına kendine nasıl bir rol biçmiş neler yapmış ya da yapmamış bunu öğrenmekti. Nitekim, toplumun en aktif olması gereken kesiminin bu tür faaliyetlere sırt çevirdiğini, internette ya da kantin ve kafelerde çokça zaman geçiren arkadaşlarımızın fırsat bulamadığını ya da önemsemediğini gördük. Bunu, gençlerimizin, milli eğitimin ezberci sistemi ile yetişmesi sonucu özgüvenlerini yitirmelerine; kendine güvenmeyen bir genç kuşağın da sorunlar karşısında ne yapacağını bilemediğine, hatta sorunun varlığını bile algılayamadığına bağladık.

Ankete katılan gençlerin çok az bir bölümü, çok az sürelerle bazı sosyal sorumluluk projelerinde yer almışlar. Ama bu çalışmaların sorumluluğunu üstlenmemişler ve sürdürmemişler. Hatta, “sosyal sorumluluk projelerinden her hangi birinde yer aldınız mı?” sorusuna, “Sosyal sorumluluk projelerine katılmak için başvurduk ama izin (!) verilmediği için katılmadık” gibi hayli garip bir yanıtın yanı sıra, “Hayır yer almadım, böyle bir arayış içinde de değilim” diyenler de oldu.

Her şeyin hazır bir şekilde sunulduğu sistemde, gençlerin araştırmacı ve sorgulayıcı yanları törpülenirken, kişisel çıkarlar ön plana çıkartılıyor. Sistem sorumluluğu “biz”den

“ben”e indiriyor. Her koyun kendi bacağından asılır anlayışı günden güne artıyor. Sorumluluğu, kendinden uzaklaştıran, duyarsızlaştırılan gençlik, bir şeyleri değiştirme gereği ve gücünü kendinde bulamıyor.

Gençler arasında, “sosyal” denildiğinde, “internetteki sosyal paylaşım ağları”nın akla gelmesi, sosyallığın artık yalnızca sanal ortamlarda yaşam bulduğunun göstergesi. Sosyal paylaşım ağlarının kullanım sürelerinin bu denli fazla olması, gençleri sanılanın tersine, asosyal bireyler haline getirmektedir. Öyle ki, “en son sosyal içerikli hangi kitabı okudunuz?” sorusuna, aldığımız yanıtlar bir hayli ilgi çekici. Çoğunluk, “sosyal” derken neyin anlatılmak istendiğini ya da okudukları kitapların adlarını sayarak, bu kapsama girip girmediğini bize danıştılar. Zamanlarının büyük bölümünün sözüm ona sosyal paylaşım ağlarında harcayan gençler sosyal kelimesinin anlamını henüz kavrayamamışlar.

Sosyal sorumluluk anlayışı fakülteden fakülteye de farklılık göstermektedir. Çalışma alanları gereği, sosyal konulara eğilen fakültelerde (İletişim fakültesi, eğitim fakültesi vb) gençlerin, zoraki de olsa, bu konuyla daha çok ilgili oldukları görülmüştür. “Üniversitede, toplumsal içerikli hangi toplantılara katıldınız?” sorusuna verilen yanıtlarda bunu rahatlıkla görebilmekteyiz. İletişim fakültesinde not kaygısıyla, eğitim fakültesinde ise yalnızca alanlarına ilişkin konularda bir şeyler yapıldığı görülmektedir. Bu konulara en uzak kalanların tıp fakültesinde okuyanlar olması bir başka sonuç olarak karşımıza çıkmaktadır.

Sorularımızdan biri de çalışan çocuklarla ilgiliydi. Verilen yanıtlardan anlaşılabilir ki, gençlerin, sanayide ya da tarımda çalışan çocuklarla ilgili herhangi bir etkinlikleri bulunmamaktadır. Kırsal kesimden gelen gençlerin, özellikle geçmişte tarımda çalışmış olanların daha duyarlı oldukları görülmüştür.

Anket sorularımız arasında olan bir başka soru da, üniversitede aradıklarını bulup bulmadıklarıyla ilgiliydi. Bir çok hayalle üniversiteye gelen gençlerin, genel anlamda umduklarını bulamadıklarını gördük. Üniversiteye gelmeden önce, yapmak istediklerinin yaptıklarıyla örtüşmediğini söyleyenler çoğunluğu oluşturmaktaydı. Sosyal alanlarda daha aktif olmayı bekleyen gençler, derslerin yoğunluğundan, bu tür etkinliklerden haberdar olmadıklarından dem vurmaktadırlar.

Anket sonuçlarından da görüldüğü gibi, en büyük sorun gençlerin, sosyal sorumluluk bilincini içselleştirememiş olmalarıdır. Çünkü gençler kendileri olmaya çalışmamakta, yollarını kendi yürekleriyle ve akıllarıyla çizmemektedirler. Sürekli olarak, birileri, onların yerine karar vermektedir. Yaşadıkları ortamlardan, yaptıkları konuşmalara; beğenilerinden, gelecek beklentilerine kadar herşeye ya “geçmiş yaşamakta olan büyükleri” ya da özendikleri “medyatik kişiler” yön vermektedir.

Yine de, anketimizi yanıtlayan gençler arasında, en azından böyle bir ankete yanıt vermiş olma duyarlılığı, bazılarının sınırlı da olsa birkaç projede görev almış olması, üzerinde çalışılabilecek bir malzeme olduğunu göstermek-

* Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğrencisi

** Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü Öğrencisi

tedir. Ancak bu malzemenin işlenmesi ve zenginleştirilmesi gerekmektedir. Örnek alınacak "sosyal sorumluluğunun bilincinde" kişiler ve örnekler, diğer bir deyimle en iyi uygulama örnekleri onlara ulaştırılmalıdır. Onun için yapılması gereken, gençlerin üzerine eğilmek, onların öncelikle "sosyal sorumluluk"larını düşünmelerini sağlamak ve ister ders adına ister boş zamanlarını değerlendirmek adına, bu

alandaki çalışmalara bir ucundan katılmalarını sağlamak gerekir.

Gençleri sosyal sorumluluk çalışmalarının içine katmak, bu çalışmaların kendisi kadar önemlidir. Çünkü yarın da bu çalışmaların yapılabilmesinin tek güvencesi, gençlerin bu çalışmaları benimsemesi ve sürdürmeye karar vermesidir.

ANKET SORULARIMIZ ŞÖYLEYDİ :

1. Sanayide ya da tarımda çalışan çocuklar için ne yaptın? (Niye?)
2. Hangi toplumsal konuda me yaptın? (Niye?)
3. Üniversitelerdeki toplumsal içerikli hangi toplantılara katıldın? (Niye?)
4. En son, sosyal içerikli hangi kitabı okudun? (Niye?)
5. Sosyal sorumluluk projelerinden herhangi birinde yer aldın mı? (Niye?)

6. Üniversiteye gelmeden önce yapmak istediklerinizle, yaptıklarınız birbiriyle örtüşüyor mu? (Niye?)
7. Ailenizle sosyal sorumluluk adına yaptıklarınızı paylaşıyor musunuz? (Niye?)
8. İnternet üzerinden sosyal paylaşım ağlarını (facebook, msn, forum ağları vs) kullanıyor musunuz? Ne kadar süre harcıyorsunuz? (Niye?)
9. Sosyal sorumluluk deyince aklınıza ne geliyor? (Niye?)

ANKETİMİZDEN SEÇME YANITLAR :

Bir Tıp Fakültesi öğrencisi "Sanayide ya da tarımda çalışan çocuklar için ne yaptın?" sorusunu şöyle yanıtıyor:

Hiçbir şey yapmadım. Eksikliğini de hissetmedim.

Bir Fen Fakültesi öğrencisi bu soru karşısında diyor ki:

Ben bizzat tarım alanında çalışan bir çocuktum. Aslında benim için yapılan pek bir şey olmadı. Tarım alanında küçükken çalışmış olmam, bu alanda çalışan çocuklarla ilgilenmenin ne denli önemli olduğunu anlamamı sağladı. Ama tarım alanında bir şeyler yapabilmem için, bana hangi ortamlar sağlandı ki.

Bir Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi aynı soru karşısında diyor ki:

Çalışma Psikolojisi dersi için "çocuk işçiliği" konusunda ödev hazırladığım sırada, tarımda çalışan çocuklar üzerine alan araştırması yaptım. Çocuk işçiliği ülkemizde çok yaygındı ve kişilerin bilinçlenmesi gerekiyor. Ödevimi bitirdikten sonra, bu konuda birşeyler yaptım mı diye sorsanız, maalesef hayır.

Bir başka Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi aynı soruyu şöyle yanıtıyor:

Sanayi kolunda çalışan çocuklar için bir moral gecesi düzenlemiştik. Çalışan ya da çalışmayan çocuklara (kimsesizlere) yardım amacıyla kermes düzenlemiştik. Bu konuyla ilgili başka neler yapılabileceğini açıklaması hiç düşünmedim.

Bir başka Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi diyor ki:

a) Bir şey yapmadım. Kangren olmuş bir parmağı ucundan kesmenin bir çözüm oluşturacağını düşünmüyorum. Topyekun kurtuluş demek olan kökünden kesmek ancak iktidarın gerekli yasal düzenleme, denetim ve uygulamaları ile mümkün olur.

b) Sosyal sorumluluk projelerinden herhangi birinde görev almadım. Çünkü grev, miting, toplantı vb. hareketleri bir sorumluluk bilinci olarak düşünsek de, buradaki anlamı ile sosyal sorumluluk bana bağışçılık, hayır işleri gibi yüzlerce yıldır var olan, elinde olanların, olmayanlara bir teselli ikramiyesi dağıtması veya yarası derin birine afyon verilmesi gibi geldiği için yer almadım.

Bir Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi diyor ki:

a) Soru : "Üniversiteye gelmeden önce yapmak iste-

diklerinizle, şimdi yaptıklarınız birbiriyle örtüşüyor mu?" Yanıt : Evet örtüşüyor. Üniversiteye gelmeden önce, hiçbir şey yapmamayı düşünüyordum. Şimdi de hiçbir şey yapmıyorum. O yüzden tutarlıyım.

b) Soru : "İnternet üzerinden sosyal paylaşım ağlarını kullanıyor musunuz?"

Yanıt : Evet. Facebook ve msn kullanıyorum. Özellikle facebook başında günde 3-4 saat harcadığım oluyor. Bu tür sosyal paylaşım ağlarının bağımlılık yarattığını düşünüyorum. Bu kadar uzun süre harcamamın nedenini de bağımlı olmama bağlıyorum.

Bir İletişim Fakültesi öğrencisinin "Ailenizle sosyal sorumluluk adına yaptıklarınızı paylaşıyor musunuz?" sorusuna yanıtı:

Hayır. Çünkü yaptıklarımın yeterli olmadığını biliyorum.

Bir Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi bu soru karşısında diyor ki:

Evet paylaşıyorum. Ama, ailem bu konuda benim kadar duyarlı değil. Sadece annem bu konularda yapılması gereken bir çok şey olduğunu ileri sürüyor. Ama gidip gönüllü bir kuruluştaki çalışmıyorum.

Bir Hukuk Fakültesi öğrencisi, "Hangi toplumsal konuda ne yaptın?" diye sorulduğunda, diyor ki:

Mültecilerin koşullarının iyileştirilmesiyle ilgili, sosyal yardım düzenlemek, sağlamak, ilgili otoritelerle görüşmek ve etkili olmak üzere çalıştım. Mültecilerle ilgili çalışmaya beni etnik kökenim itti, fakat asıl ilgilenme sebebim "Bir gün hepimiz mülteci olabiliriz" sözünün doğruluğuna inanmam. Elimde olanak varken, onlara yardım etmemem, onların bu durumda olmasına neden olan şey kadar kötüdür.

Bir Siyasal Bilgiler Fakültesi öğrencisi, "Hangi toplumsal konuda ne yaptın?" diye sorulduğunda, diyor ki:

Ben üniversitemin, Avrupa Birliği Projeleri Ofisi'nde gönüllü olarak çalışıyorum. Çevre ve iklim değişikliği alanında aktivist olarak rol aldım. Bunun nedeni, bilgiye ulaşma ve değerlendirme konusunda, toplumun geri kalanına karşı, sorumluluk hissediyor olmam. İklim için gençlik platformunun kuruluşunda ve organizasyonunda yer aldım. Kimsesiz çocuklar yararına yapılan Avrupa Birliği projesinin hazırlanmasında aktif olarak rol aldım. Bunun nedeni, kimsesiz çocukların, topluma yardımına en çok ihtiyacı olan kesim olduğunu düşünmem.

Yine Çocuk Emeği Yine Sanat

2. Çalışan Çocuk Karikatürleri Yarışması

Geçen yıl Karikatür Vakfı ile birlikte gerçekleştirdiğimiz ve çocuk emeğine ilişkin çok değerli karikatürlerin üretildiği yarışmamızın sonuçlarını web sayfamızdan izleyebilirsiniz. Bu yıl karikatür sanatçıları yeniden çalışan çocuklar üzerine üretmeye çağırıyoruz. Bu kez, onlardan “çalışan kız çocukları” üzerine düşünmelerini ve karikatürleriyle adaletsizliğe, haksızlığa ve iki yüzlülüğe vurgu yapmalarını bekliyoruz. Son katılım tarihi : 16 Ekim 2010. Karikatürlerinizi ya posta ile “Fışek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Vakfı – Selanik Cad. Ali Taha Apt. 52/4 Kızılay Ankara” ya da karikatur@fisek.org.tr adresine göndermelisiniz. Sonuçlar 20 Ekim 2010’da duyurulacak ve 3 Kasım 2010’da Çankaya Belediyesi Çağdaş Sanatlar Merkezi’nde sergilenmeye başlanacaktır.

Nusret Fışek’in 96. Doğum Günü ve 20. Ölüm Yıldönümü Anma Etkinlikleri Hazırlıkları

“Herkes sağlıklı” hareketinin simge adlarından ve sağlıkta adaletsizliğin, örgütsüzlüğün ve iki yüzlülüğün yokedilmesi için mücadele yürüten aydınlardan biri olan Prof.Dr.Nusret H.Fışek’i 20 yıl önce yitirdik. Her yıl olduğu gibi bu yıl da çeşitli kuruluşlar onu ölüm günü olan 3 Kasım’da çeşitli etkinliklerle anımsayacaklar.

Fışek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı, Nükleer Savaşa Karşı Çevre İçin Sağlıkçılar Derneği, Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Sosyal Politika Araştırma ve Uygulama Merkezi, Sevda Cenap And Vakfı, Çankaya Belediyesi ve Türk Tabipleri Birliği, etkinliklerini Ankara’da Çağdaş Sanatlar Merkezi’nde toplamayı düşünüyorlar. Etik (Sağlıkta, Eğitimde, Örgütlenmede, Siyasette) üzerine kısa kısa konuşmaların ve dinletilerin yer aldığı programı, Çalışan Çocuk Karikatür Yarışması’nda sergileme kazanan karikatürlerin sergisi ve Barış Dinletisi izleyecek. İlgilenenlerle 3 Kasım günü Ankara’da Çağdaş Sanatlar Merkezi’nde buluşmak bizi sevindirecektir.

Yine bu kuruluşların düzenlediği ve gün boyu devam edecek olan “Etik Üzerine Düşünce Ortamı” da bir çok değerli konuşmacıyı konuk edecektir. Eğitimde, sağlıkta, çalışma yaşamında, siyasette etik konularının ele alınacağı konuşmalar, katılımcı bir ortamda gerçekleştirilecektir.

Yine bu kuruluşların düzenlediği ve gün boyu devam edecek olan “Etik Üzerine Düşünce Ortamı” da bir çok değerli konuşmacıyı konuk edecektir. Eğitimde, sağlıkta, çalışma yaşamında, siyasette etik konularının ele alınacağı konuşmalar, katılımcı bir ortamda gerçekleştirilecektir.

4.Çalışan Çocuklar Fotoğraf Yarışması Albümü Yayınlandı

Sekiz yıldır sürdürmekte olduğumuz çalışan çocuklar fotoğraf yarışmalarının artık sonuna geldik. Her yıl “umarız fotoğraf sanatçıları çalışan çocuk bulamazlar” dileğiyle başladığımız yarışmalarda, yine de birbirinden çarpıcı ve değerli fotoğraflarla karşılaştık. Seçici kurul, bunlar içerisinde ödül alacakları seçerken zorlandı. Hala Türkiye’de çocuk çalışıyor. Ama şu gözlemimizi paylaşmak istiyoruz: Bu yarışmaya katılımında düşme var. Anlıyoruz ki, fotoğraf sanatçıları çocuk işçileri bulmakta zorlanmaya başladı. Bu bile duyarlılık artırıcı çalışmaların bir başarısı olarak görülebilir. Ama öte yandan, sosyal politika önlemleriyle bütünleştirilememiş olan bu “çocuk işçiliğine karşı duyarlılık artışı”, çocukların bir yandan öğrenimlerini sürdürürken bir yandan da gelir getirci işlerde çalışmalarına yol açmıştır. Bunu yalnızca çocukluk çağında değil, gençlik çağında üniversitelerde okumakta olan gençlerde de görüyoruz. Bunun okuyan çocuk ve gençlerin eğitim performanslarını ne ölçüde olumsuz etkilediğini görerek üzüntü duyuyoruz. Artık yeni mücadele araçları üretmek ve onları özendirme zorundayız.

4.Çalışan Çocuklar Fotoğraf Yarışması Albümü’nün ortaya çıkmasında emeği geçen herkese teşekkür ediyoruz. Öncelikle tam 8 yıldır seçici kurulda görev yaparak bu dev fotoğraf arşivinin oluşmasına katkıda bulunan seçici kurul üyelerinin

Seçici Kurul Üyeleri: Ozan Sağdıç, A. Gürhan Fışek, Mehmet Arslan Güven, Adnan Polat birlikte fotoğrafları incelerken. (Fotoğraf: Mehmet Arslan GÜVEN)

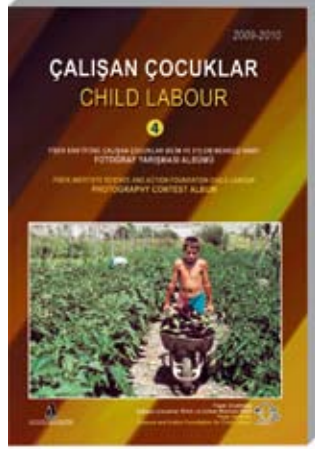
emeklerini ve başarılarını vurgulamamız gerekir. Onun ardından bir "uzmanlık" alanı yaratan fotoğraf sanatçıları bu kararlı mücadelelerinden ötürü kutlamak ve emeklerinin bizim için ne kadar önemli olduğunu vurgulamamız gerekir.

Fotoğraf sanatçılarımızdan bu sekiz yarışmada da çalışmaları sergilenen 5 kişi var.

Bu süreçte, albüm basımı için bize parasal katkılarda bulunan Uluslar arası Çalışma Örgütü Türkiye Temsilciliğine, Denizbank'a ve Çankaya Belediyesi'ni de anımsamamız bir vefa borcu.

4.Çalışan Çocuklar Fotoğraf Albümü'nün

harcamalarının karşılanmasını bu kez küçük sanayiciler üstlendi. Bu Enstitü olarak bizim için çok önemli ve çok değerli bir ödül. 1982 yılından beri, birlikte daha sağlıklı bir iş çevresi ve işçilerin sağlığının korunması için birlikte mücadele ettiğimiz küçük sanayicilerin, çocuk işçilikle mücadelede de tavırlarını ve kararlılıklarını ortaya koymaları gerçekten tüm çalışmalarımıza verilmiş bir ödül sayılmalı.İvedik Organize Sanayi Bölgesi Başkanı Hüseyin Kutsi Tuncay'ın albüm için yazdığı yazı bir çok açıdan ders niteliğindedir. Bu yazıyı yan sütunlarda bulacaksınız.

4. Çalışan Çocuklar Fotoğraf Albümü İçin Hüseyin Kutsi Tuncay'ın Önsözü

Benim yaş kuşağımdaki meslek sahibi olan işletme sahiplerinin büyük çoğunluğu çalışan çocuk olarak çalışma hayatlarına başlamışlar. Ben ve arkadaşlarımla çocuk emeğinin kullanılmasının sona erdirilmesi çalışmalarına destek olma fırsatını bulmamız çok sevindirici. İş yerlerini Ostim'de geliştirmiş, büyümüş ve yanında temellide Anadolu Organize Sanayi Bölgesi (AOSB) içerisinde daha da geliştirmeyi planlayan bizler dünün çalışan çocukları her şeyin farkındayız. Çocukların çalıştıkça eğitimden uzak kaldıklarını bunun da ülkenin geleceğini etkilediğini biliyoruz. Onun için çocuk emeğinin kullanılmasını istemiyoruz. Ama çocukların eğitiminde üretim aşkının yaratıcı düşüncenin ve ülkesine sahip çıkma bilincinin de mutlaka verilmesi gerektiğini düşünüyoruz.

Sosyal sorumluluklarımızın farkındayız. O kadar ki ben ve çoğu arkadaşım çalıştırdığımız işçilerin sağlıklı ve güvenli koşullarda çalışması için 20 yılı aşkın bir süredir Fişek Enstitüsü ile işbirliği içindeyiz. Fişek enstitüsünün sağlık ve güvenlik alanındaki ça-

lışmalarından hep yararlandık. Çocukların çalıştırılmaması için yürüttüğü duyarlılaştırma çalışmalarına ve "çalışan çocuklar fotoğraf albümü" nün çıkartılmasına katkı verebilmiş olmaktan da mutluyuz.

Bu birliktelik beni yıllar öncesine ve yıllar öncesinin Ankara'sına götürdü.1956 yılında Ankara doğdum. Çalışma hayatım 1968 yılında başladı. Ailemin çalışmama ihtiyacı yoktu ; babam bir işçi sendikasının genel başkanıydı ama çalışmama hiç engel olmadı. Çocuk yaşta çalışarak kazanmanın ve giderlerimi karşılamamın yollarını aramaya başlamıştım. Gazi mahallesi Ümit sineması önünde ay çekirdeği, pazarda su, Gazi Üniversitesi bahçesinde mısır satarak çalışma hayatım başladı. Sanat Enstitüsünde okumaya başladığımda Büyük Sanayide Hız lastiklerinde, demir sanayide Chevrolet'ci Akgün 'de çirak olarak çalıştım. Çocukluğumda tatillerimin büyük bölümü çalışarak geçti. Gençlik yıllarım Türkiye'nin öğrenci ve terör olaylarının yoğun olduğu karanlıklara rastladı ve gençliğimi yaşayamadan kendimi devlet kurumunda daha sonra da özel sektörde çalışıyor buldum, ne olduğunu anlamadan aile hayatım başladı,şuan iki çocuğum var ama hiç çalışan çocuk olmalarını istemedim. zaman zaman geriye dönüp baktığımda bir tarafım hep buruk. Neden çocukluğumun ve gençliğimin gereklerini yapamadım diye hayıflanırken diğer yandan da belki o günlerde sıkıntıları çektiğim için bugün 25 kişinin üretim yaptığı bir şirketin sahibi, Ankara Sanayi Odası meclis üyesi, 220 sanayicinin fabrika yapacağı Anadolu Organize Sanayi Bölgesi'nin ve Türkiye'deki 23 Büyük ölçekli Organize Sanayi Bölgesi'nin üye olduğu Organize Sanayi Bölgeleri Derneği 'nin başkanlığını yapıyorum.

Kısaca özetlemeye çalıştığım 50 yıllık hayatım da çıkarttığım ana sonuçlarım var.

1. Mesleğiniz ne olursa olsun işinizin hamallığını yapmaya razı olursanız korkmanıza gerek yok kazandığınız öz güvenle muhakkak başarılı olursunuz.
2. Sevgili okurlar elimizdeki değerlere sahip olalım ve ülke politikamızın üretimden yana olmasını sağlamak için çaba sarf edelim.
3. Hayatın her alanında, sağlıkta, sporda, bilimde, sanayide, tarımda, eğitimde, üretim.
4. Üretmeyen, ürettiğini satamayan bir toplumun onurlu ve sürekli bir refah yaşamasının mümkün olmadığı önemli bir gerçektir. Başka bir gerçek de yaşam standartlarını artıramayan toplumların çocukları çocukluğunu , gençleri gençliklerini, yaşlıları da yaşlılıklarını yaşayamazlar.
5. Sosyal sorumluluklarımızı unutmadan işimize ve ülkemize sahip çıkalım. Sağlıklı ve hoşça kalın.

Masum Tozlar da Patlayabilir

Derleyen: Türkan KOCABAŞ*

Gerçekte çok masum gibi görünen şeker, kömür, odun tozları ve un, çoğu prosteşte uygun koşullara ulaştığında bir yakıt gibi patlayıcı özelliğe sahiptir. Toz patlaması yüzünden geçtiğimiz 10- 20 yıl içinde bir çok işçi öldü ve yüzlerce yaralandı. Sorunun bir kısmı da toz patlamasının tehlikesinin tanınmıyor olmasından kaynaklanmaktadır. Araştırmalar gösteriyor ki, Kanada'daki "İşyerindeki Tehlikeli Maddeler Bilgilendirme Sistemi (WHMIS)" tarafından denetlenen malzeme güvenlik bilgi formları (MSDS) toz patlamasını tanımlamada yeterli olamamaktadır.

OSHA'nın da toz patlamalarıyla ilgili kesin bir standardı yok, ancak onların toz patlamalarında General Duty Clause da olduğu gibi kolaylıkla uyguladıkları birkaç standartları var. The Globally Harmonized System of Classification and Labelling of Chemicals (GHS) yanıcı tozları tehlike sınıfı içine alıyor. Ancak, Kanada'da WHMIS de böyle bir sınıf yok, *suppliers are required to declare all hazards of the product on MSDSs, as a condition of sale and importation*. Bu gereklilik Controlled Products Regulations (CPR) da açıkça belgelendi (documented).

Toz patlaması riski altında bulunan endüstriler:

Yanma ve toz patlaması tehlikesi çeşitli endüstrilerde vardır. Bunlar arasında öncelikle şunları sıralayabiliriz:

- Metal üretim süreçleri
- Ahşaptan malzeme üretimi
- Kimyasal üretimi
- Yiyecek ve ilaç üretimi
- Tahıl ambarı
- Plastik ve silgi üretim fabrikaları
- Kömürle çalışan güç santralleri

Yanıcı metaryaller; kömür, kimyasallar, silgi, tahıl, şeker, un ve metal tozları içeren toz patlamalarıyla bağlantılıdır. Bir çok doğal ve sentetik organik maddeler ve bazı metaller, eğer toz formunda iseler, üretim sürecinde yanıcı toz formuna gelebilirler.

Toz nasıl patlar: Bir toz patlamasının oluşması için 5 durumun da aynı anda oluşması gerekmektedir. Bu beşli element "Patlama Beşgeni (explosion pentagon)" olarak bilinir.

1. Yanıcı toz (yakıt)
2. Ateşleyici kaynak (kivılcım, ısı)
3. Havadaki oksijen (oksitleyici)
4. Toz dağılımı (hava içindeki toz bulutu)
5. Toz bulutunun bir yerde hapsi (bina içinde ya da tavanda)

Bir bina, sınırlı bir alan içinde hapsolmuş toz bulutu bir ateşleyici kaynak ile buluştuğunda hızlı bir şekilde yanar ve patlayabilir. Bu durum yangınlara neden olabilir ve arkasından başka kaynaklarında yanmasına, binanın bir kısmının göçmesine neden olabilir. İlk patlama bir ekipmanda bir alanda olur ve burada toz birikintisine, serbest toz artıklarına veya tüp ve boruların zarar görmesine neden olur.

İlk patlamanın etkisi nedeniyle havaya toz yayılacağından ikinci ve daha fazla patlamaları tetikleyebilir ve bu da oldukça yıkıcı olacaktır.

Firmalar ürünlerinin kullanımında tüm olasılıkları bildiğince tahmin etmek zorundadırlar ve böylelikle zararını incinmeyi önlemeye yardımcı olabilirler. MSDS'ler yanma-patlama gibi potansiyel tehlikelerin hepsini içermeli ve işçilerin güvenli çalışma ortamı için bunları bilmelerini sağlanmalıdır. Bu üretici firmaların sorumlulukları arasındadır.

İnşaat İşlerinde Asılmış Çalışma Platformu Kullanılması

Platformlardan sarkmış, yüksekte çalışan insanları görürüz, inşaatlarda, cam temizlerken veya onarım yaparlarken. Üzücüdür ki yıla başından bir gün önce Ontario'da (Kanada) apartman inşaatının platformu yıkıldı ve 13 kat yere düştü. 4 inşaat işçisi öldü ve diğerleri ciddi bir şekilde yaralandı.

Çalışma platformlarında görevlerini güvenli bir şekilde yapmalarını sağlamak için Ontario Çalışma Bakanlığı (MOL) kış ayı boyunca bu işçilerle iletişime geçti ve inşaat sektöründeki tehlikeleri azaltmayı amaç edinen bir kampanya başlattı. Müfettişler inşaat alanındaki ve platformlardaki tehlikeleri saptadılar. İşçilere eğitim verildi ve düşmeyi engelleyici sistemler kullanılması sağlandı.

Antalya'da (Türkiye), asılmış çalışma platformlarından, iki işçi platformlara "asılarak" canlarını kurtarabildiler. Ama ne yazık ki, üçüncü işçi, onlar kadar "şanslı" değildi ve düşerek canından oldu. Üzülerek söyleyelim Çalışma Bakanlığı'nın engelleyici bir faaliyeti görülmedi.

* Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Gönüllüsü

Çalışma platformunun türleri : Asılmış ya da sarkıtılmış çalışma platformları yaygın olarak kullanılır. Bu platformlar çalışma yerleri, korkulukları içerir ve pencere temizliğinde, binaların dış bakım-onarımlarında kullanılır.

Asılmış çalışma platformları yapı iskelesinin bir çok noktasında özelleştirilmiştir. Platformlar özel tasarımları ve işletme gereklilikleri vardır.

Tehlike: Asılmış çalışma platformlarındaki en önemli tehlike işçilerin yüksekte düşmesidir. Eğer çalışma basamağı (swing stage) yeterli sağlamlıkta değilse veya binaya desteklenmiş noktalarından kurulursa işçiler düşebilir. Eğer çalışma basamağına yeterli bakım yapılmadıysa, kimyasallara maruz kaldıysa veya korozyona uğradıysa göçme tehlikesi vardır.

Tehlike kontrolü: İşverenler ve nezaretçiler işçilerin güvenliğini ve sağlığını sağlamak için her türlü önlemi almakla yükümlüdürler. İşçileri

Posta Gazetesi, 29 Temmuz 2010

isçileri iskelelerde çalışırken düşmeden sakınacak tüm aletleri kullanılmak ve bu konuda yeterli eğitimi vermek zorundadırlar. İşçiler de, canlarını nasıl koruyacaklarını; platformu nasıl kontrol edeceklerini ve kullanacaklarını bilmek zorundalar.

Düşmeyi engelleyici sistemler:

- İşçiler platformlarda vücut tipi emniyet kemeri kullanılmak zorundadırlar. Emniyet kemerleri platformdan bağımsız bir halata bağlanır.
- Uygun tasarım, yapı ve ekipmanların kullanımı: Tüm platformlar ve iskeleler üreticinin önerdiği ve standartlara uygun güvenlik ekipmanları ile donatılır.
- Platformlara fazla yük yüklenmemelidir.
- Ekipmanlar işçilere tehlikeye atmamak için bakımlarının yapılması sağlanmalıdır. Birden fazla platform bulunan yapı iskeleleri, tüm güvenlik önlemleri alınarak tasarlanmalı ve kurulmalı. Kurallara uygun olup olmadığı kontrol edilmelidir.
- Güvenlik ekipmanlarının ve aletlerinin bakımı: İşverenler güvenlik donanımlarının, ekipmanlarının bakımını yaptırarak, iyi koşullarda kullanıma hazır halde tutulmalarını sağlamalıdır.
- Ekipmanların uygun denetimi: Yapı iskelelerinin ve platformlarının, yetişmiş işçiler tarafından her gün

işe başlamadan önce ve her vardiya başlangıcında denetimi yapılmalıdır.

Büro İşlerinde Sağlıklı Kalmak Elinizde

Almanya'da 18 milyon işçi ofiste masa başında önlendir bir bilgisayar ekranı ile çalışıyor. Ofis çalışanlar sandalyede oturarak ortalama 80.000 saat geçiriyor ve bunların %80'i her gün bilgisayar başında çalışmaktan sağlık sorunları yaşıyor. Üçte ikisi gerginlik, omuz ve boyunlardaki ağrılardan, yarısından fazlası sırt ağrılarından, %45'i de göz sorunu ve baş ağrısından yakınmakta.

Teknoloji kullanımı biz çalışırken bir şekilde değişiyor. Bilgisayarların ve e-postaların kullanımıyla, insanlar artık ofis içinde hareket etmiyor. Önceden hergün rutin yapılan görevler olurdu ofiste elden evrak iletmek, iş ile ilgili çalışma arkadaşlarıyla görüşmeler tartışmalar, karşılıklı iş paylaşımları... artık herşey "mouse" ile bir tık yakınızdadır. Hareket etmeye gerek yok.

Günlerinin çoğunu oturarak geçiren çalışanlara hareket etmeleri için önerilerde bulunmaktalar. Temele bilgi ofis içinde daha fazla hareket etmeyi sağlayacak mobilya tasarımı, düzeni yapılması gerektiğini vurgulamaktalar. İşçilerin çalışırken nasıl durmaları gerektiği ve sağlıklı kalmaları için hareketli olmaları önerilmekte.

Çocuk İşçi Olmak: Ömer Doğan İle Çıraklıktan İşverenliğe Uzanan Bir Yolculuk

Görüşmeyi Gerçekleştiren: Ercüment ERBAY*

Ercüment ERBAY: Ömer Bey, öncelikle benimle görüşmeyi kabul ettiğiniz için teşekkürler. Okuyucularımız için kendinizi kısaca tanıtabilir misiniz?

Ömer DOĞAN: 1948 Kırşehir doğumluyum. Doğanlar Çelik Dövme Ltd. Şti.'nin kardeşlerimle birlikte sahibiyim ve Genel Müdürü'yüm.

Ercüment ERBAY: Bugün sizinle çocuklukta çalışmaya başlamanızdan bugüne uzanan bir yolculuğa çıkmak için birlikteyiz. Bu yolculuk nasıl başladı?

Ömer DOĞAN: 1965 yılında Ankara'ya geldim ve 16 yaşında çalışmaya başladım. 16 yaşına kadar, köyde tarla, davar işleriyle uğraşıyordum. İlkokulu 4'e kadar okudum. Ülke de yavaş yavaş tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiyordu. Bu nedenle sanat öğrenmek için Ankara'ya göç ettim.

Ercüment ERBAY: Ankara'da nerede çalışmaya başladınız?

Ömer DOĞAN: Rüzgarlı sokakta çırak olarak işe başladım.

Ercüment ERBAY: Çırak olarak girdiğiniz firma, bugün yaptığınız iş olan metal dövme üzerine miydi?

Ömer DOĞAN: 1965 yılında çırak olarak girdiğim firmanın yirmi yıl sonra sahibi oldum.

Ercüment ERBAY: Çırak olarak girdiğiniz firmanın sahibi mi oldunuz?

Ömer DOĞAN: Evet. Başka hiçbir işyerinde çalışmadım. 1965'de işe girdiğim firmanın sahibi oldum. O zamanki adı, Ziraat Demir Atölyesi idi. Küçük bir atölyeydi.

Ercüment ERBAY: Gerçekten ilginç. 16 yaşında çalışma yaşamına girdiniz. Biraz o günleri anlatabilir misiniz?

Ömer DOĞAN: Çok zordu tabi, Ankara'da dayım vardı. Onun dükkânının yanındaki dükkanda yatı-

yordum. Soğuk olurdu, gece kalkardım, bakardım ki yorgan üzerimden kalkmıyor. Niye? Üzerime kar yağmış. Böyle şartlarda yaşıyordum. Her insanın dayanamayacağı, hatta kaçıp gideceği yaşam koşullarıydı ama ben dayandım. O yıllar çok zordu.

Ercüment ERBAY: Çalışma koşulları nasıldı?

Ömer DOĞAN: Sigortamız vardı ama ağırdu tabi. Paydos falan yoktu. Gün ışırdı başlardık, gece yarısı bırakırdık. Gece dükkânı temizler çıkardım, sabah gelir sobayı yakardım. Elimizde balyozla çalışırdık. Kömür ocağı, balyoz, örs. Makine falan yok. Bildiğin kara demircilik. Hem ücreti az, hem yorucuydu.

Ercüment ERBAY: Aldığınız para iyi miydi?

Ömer DOĞAN: Haftalık 20 lira alıyorduk. Yet-

miyordu. Ankara'ya geldik, etrafın yok, çevren yok, neyin ne olduğunu bilmiyorsun. Dayım vardı ama yine kaderini kendin çiziyorsun. Askere gidene kadar böyle devam ettim. Asker dönüşü aynı işe biraz daha devam ettim. Daha sonra kardeşlerimi de yanıma getirdim, yani 72-73 yıllarında onları da sanayiye çektim. Gel zaman git zaman 1979 yılında çalıştığım atölyeye ortak oldum.

Ercüment ERBAY: Ortak olabilmek için sermayeyi nasıl temin ettiniz?

Ömer DOĞAN: Mal ortaklığı değil, iş ortaklığı. % 25 ortakım. Yapılan işten pay alıyordum. 1985 yılında işyerinin tamamını satın aldım, adı da Doğanlar Çelik Döğme olarak değişti.

Ercüment ERBAY: Tamamını satın almak için iş ortağıyken para biriktirdiniz herhalde?

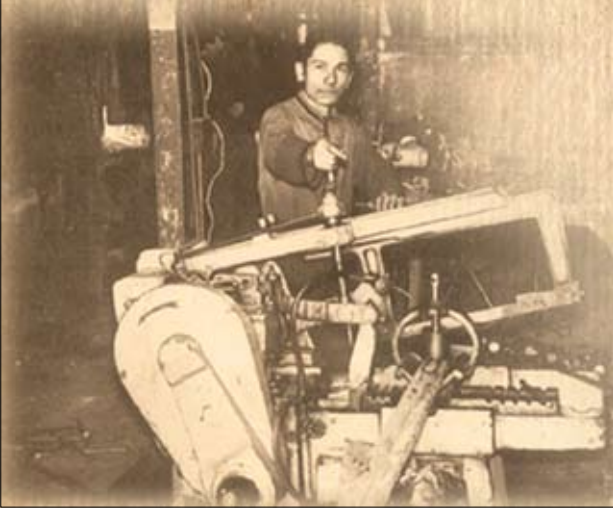
Ömer DOĞAN: Biriktirme falan yok, aydan aya ustama borcumu ödedim.

Ercüment ERBAY: Daha sonra işletmenizi büyütmeye devam ettiniz sanırım?

* Görüşmeyi Gerçekleştiren : Ercüment Erbay
Araştırma Görevlisi, Hacettepe Üniversitesi İ.İ.B.F. Sosyal Hizmet Bölümü

Söyleşi

Ömer DOĞAN: Daha önce ustam büyümemize engel oluyordu. Yapma, etme diyordu. Yaşlı adamdı, ne diyeceksin. Ben işletmenin tamamını satın alınca sıçrama yaptık. 2000 yılından sonra Almanya'dan makineler aldık. Bütün fuarlara katıldık. Dünyayı takip ettik. Bu arada Ostim'deki dükkanlar yetmedi. Bir dükkanın yanına öbürünü aldık, kiraladık. 4-5

dükkan oldu. Yine de yetmedi bizim iş potansiyeli-mize. Yer aradık. Burası uygun geldi, Kazan'da bu fabrikayı kurduk. Sürekli yatırım yapmak gerekiyor. Her sene 2 milyon Euro yatırım yapıyoruz. 220 iş-çimiz var. Keşke 500-1000 işçimiz olsa. Şu an çelik döğme alanında Türkiye'de 2., dünyada 4.'üncüyüz. Şimdi burası da yetmiyor. Temelli'de 25 dönüm yerimiz var. Projesi hazır. 16.000 m² kapalı yer olacak. Sonbahar'da orada da üretime başlayalım diyoruz.

ERCÜMENT ERBAY: Çocukluğunuza geri döndüğümüzde, o yaşlara sizi yeniden götürsek yine çalışır mıydınız? Yoksa eğitime mi devam ederdiniz?

Ömer DOĞAN: Hem çalışır hem okurdum. Hatta üniversite bile bitirirdim. Üniversite mezunu olmamak içimde uhdedir ama o zamanın şartlarında mümkün değildi.

ERCÜMENT ERBAY: Çocuklukta çalışmak size ne kazandırdı Ömer Bey?

Ömer DOĞAN: O zaman çalışmasaydım, köyde kalsaydım, sadece günümü geçirirdim, karnım doyardı. O günlerde çekmeseydim, bugünüm olmazdı. Ben gençlere şimdi öyle söylüyorum. Şimdi çekmezseniz, o güne eremezsiniz. Şu da var, şimdi benim yanımda çalışanların böyle bir firma sahibi olması çok zor çünkü şartlar değişti. Bir tezgahın fiyatı 500.000 Euro. Haydi gel de al.

ERCÜMENT ERBAY: Çocuklukta çalışmak size ne kaybettirdi desem, ne dersiniz?

Ömer DOĞAN: Çocukluğumu yaşayamadım. Başkalarının yaptığını yapamıyorsun. Çocuklukta ne yapılır, koşarsın, oynarsın, sinemaya gidersin, eğlensin. Onların hiçbirini yapamadım. Gençliğimi ve çocukluğumu yaşayamadan zaman geçip gitti.

ERCÜMENT ERBAY: Çocuklukta çalışma şartlarınızı düşündüğünüzde kendi çocuğunuzu o koşullarda çalıştırır mıydınız?

Ömer DOĞAN: Okumadıysa ya da senin okutma imkanın yoksa ne yapacaksın, çalıştırırsın.

ERCÜMENT ERBAY: Önemli bir konuya temas ettiniz. Çocuk işçiliğinin asıl nedenlerinden birisi, yoksulluk. Aileler imkanları olmadığı için çocuklarını çalışma yaşamına yönlendirebiliyor. Sizce bunun çözümlü nedir?

Ömer Doğan ile kardeşi Mevlüt Doğan çıraklık yıllarında...

Ömer DOĞAN: Toplum buna yardımcı olacak. Devlet ya da toplum. Burs diye bir şey var. Ben senede 40-50 öğrenciye burs veriyorum. Ben okuyamadım ama şimdi başka çocukları destekliyorum. Bu arada devlet de destek olacak, aileyi ve öğrenciyi destekleyecek.

Ercüment ERBAY: Çocuklukta ve sonrasında eğitim alamamam içimde uhde demiştiniz. Şimdi bu eksikliğinizi başka çocuklara destek olarak gideriyorsunuz diyebilir miyiz?

Ömer DOĞAN: Hem başka çocuklarda hem de kendi çocuklarımda gidermeye çalıştım. Üç çocuğum da üniversite mezunu. Ben çocukları bırakmam, zorlarım, mutlaka üniversite okunacak. Çocuklarım, yeğenlerim de burada çalışıyor. Onlar bizden ileri olacak ki firma daha ileri gitsin. Bizi aşmaları gerek.

Ercüment ERBAY: Son olarak gençlere örnek olmak açısından başarınızı neye borçlu olduğunuzu söyleyebilir misiniz?

Ömer DOĞAN: Azim. Hedef koymak ve azim. Yılmamak, pes etmemek, çabuk bıkmamak. İşini seveceksin. Yaptığın işi sev ki o da seni sevsin.

Ercüment ERBAY: Ömer Bey, değerli vaktinizi ayırdığınız için çok teşekkürler, başarılı çalışmalarınızın sürmesini dilerim.

Ömer DOĞAN: Ben teşekkür ederim. Sağlıcakla kalın.

Doğanlar Çelik Dövme Fabrikası'nın bugünkü çalışma düzeninden görüntüler.

İKİ DAKİKA DÜŞÜN

Tehlikeyi Tanıyalım

Sanayi Tipi İçi Dolu Azot ve Oksijen Tüplerinin Taşınması ve Kaldırılması

Mustafa TAŞYÜREK*
(mustafatasyurek@fisek.org.tr)

Durum: Bir işçi yaklaşık 80 kg ağırlığında azot ve oksijen tüplerini devrilmemesi için "basınçlı tüp depolama kabini"ne tüpleri tek başına kucaklayarak koymaktadır.

İşçilerin bu çalışma sırasında karşılaşılabileceği tehlikeyi tanımlayabilir misiniz ?

Neler Olabilir ?

1. Ağırlık kaldırmadan dolayı bel incinmesi olabilir.
2. Elini tüp ile depolama kabinin profil demiri arasına sıkıştırarak yaralanmasına neden olabilir.
3. Tüpü ayağının üzerine düşürerek ayağının veya bacağının yaralanmasına neden olabilir.
4. Oksijen tüpünün koruyucu başlığının olmaması nedeni ile, olası bir düşme sonucu vanasının kırılmasına, dolayısı ile basınçlı tüpün fırlamasına ve bu durumda kendinde ve civarında ciddi bir iş kazasına neden olabilir.

> Yanıtı 8. sayfada

* Kim. Müh., İş Sağlığı+İşletme Yönetimi Bilim Uzmanı
Çalışma Bakanlığı Eski İş Güvenliği Müfettişi (1978-1985)
İş Güvenliği Uzmanı (A Sınıfı Sertifikalı)
Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Denetim Kurulu Üyesi

ÇALIŞMA ORTAMI DERGİSİ BİLİMSEL DANIŞMA KURULU

Prof. Dr. Şeyda AKSEL
Prof. Dr. Yasemin GÜNAY BALCI
Jeom. Erdoğan BOZBAY
Prof. Dr. Ayşen BULUT
Ecz. Dr. Ayçe ÇELİKER
Prof. Dr. Murat DEMİRCİOĞLU
Prof. Dr. Necati DEDEOĞLU
Dr. Seyhan ERDOĞDU
Mak. Y. Müh. Aykut GÖKER
Prof. Dr. Bahar GÖKLER
Dr. Uğur GÖNÜL
Prof. Dr. Güler Okman FİŞEK
Prof. Dr. A. Gürhan FİŞEK
Prof. Dr. Hamit FİŞEK
Prof. Dr. Kurthan FİŞEK
Oya FİŞEK
Prof. Dr. Alpaslan IŞIKLI
Prof. Dr. Ali Esat KARAKAYA
Prof. Dr. Müge ERSOY KART
Prof. Dr. Muammer KAYAHAN
Prof. Dr. Ahmet MAKAL
Prof. Dr. Ferhunde ÖZBAY
Prof. Dr. Nevzat ÖZGÜVEN
Prof. Dr. Şerife Türcan ÖZŞUCA
Mümtaz PEKER
Prof. Dr. Sarper SÜZEK
Kim. Müh. Mustafa TAŞYÜREK
Dr. Engin TONGUÇ
Prof. Dr. İsmail TOPUZOĞLU
Mim. Y. Müh. Cihat UYSAL
Prof. Dr. İsmail ÜSTEL
Dr. Ecz. Leyla ÜSTEL

ÇALIŞMA ORTAMI DERGİSİ BİLİMSEL DANIŞMA KURULU'NUN YİTİRDİĞİMİZ AMA HEP ARAMIZDA OLAN ÜYELERİ

Doç.Dr. Ömer Tunç SAVAŞÇI
Prof.Dr. Cahit TALAS

YAZI KURULU

Taner AKPINAR

Umur AŞKIN

Can Umut ÇİNER

Akasya KANSU

Emirali KARADOĞAN

Gülbiye YENİMAHALLELİ YAŞAR

İÇİNDEKİLER

• ÇOCUK EMEĞİ

Dünyadaki Çirkinliklerin Yükünü Çocuklar Taşıyor

Çocuk Hakları Nerede Kaldı? 2

Derleyen: Emirali KARADOĞAN

• İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

İnşaatlarda Yatıp Kalkma Yerleri 5

A. Gürhan FİŞEK

• İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

İş Sağlığı ve Güvenliği Sefalet mi Gidiyor? 9

Mustafa TAŞYÜREK

• SOSYAL POLİTİKA

Gençlik ve Sosyal Sorumluluğun Geleceği 14

Dilara YAĞAN - Esra ASLAN

• VAKIF HABERLERİ

Yine Çocuk Emeği Yine Sanat 16

• İŞ SAĞLIĞI GÜVENLİĞİ

Masum Tozlar da Patlayabilir 18

Derleyen: Türkan KOCABAŞ

• SÖYLEŞİ

İşçi Olmak: Ömer Doğan İle Çıracılıktan

İşverenliğe Uzanan Bir Yolculuk 20

Görüşmeyi Gerçekleştiren: Ercüment ERBAY

• BULMACA

İki Dakika Düşün: Tehlikeyi Tanıyalım

Sanayi Tipi İçi Dolu Azot ve Oksijen Tüplerin

Taşınması ve Kaldırılması 23

Mustafa TAŞYÜREK

Kütüphane

Fusret H. Fişek Bilim ve Sanat Ortamı

<http://kutuphane.fisek.org.tr>

- **Sahibi:** Fişek Enstitüsü Çalışan Çocuklar Bilim ve Eylem Merkezi Vakfı Adına

A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)

• **Sorumlu Yazı İşleri Müdürü:**

A. Gürhan FİŞEK (e-posta: agf@fisek.org.tr)

• **Yönetim Yeri:** Selanik Cad. Ali Taha Apt. 52/4

Kızılay 06650 ANKARA (e-posta: bilgi@fisek.org.tr)

Tel: (312) 419 78 11 • Faks: (312) 425 28 01 - 395 22 71

• Web sayfası: www.fisek.org.tr

• Çalışma Ortamı Dergisi'nde yayınlanan yazılar, resimler kaynak gösterilerek kullanılabilir.

• Bu dergide yayınlanan yazıların sorumluluğu yazarlarına aittir.

Bu bir HAKEMLİ dergidir.

- Çocuk Dostu'muz olanlara dergi ve kitaplarımız düzenli olarak gönderilmektedir. Sizleri de **Çocuk Dostu'muz** olarak görmek isteriz.

• Çalışma Ortamı Dergisi iki ayda bir yayınlanır.

(Yerel Süreli Yayın)

• ISSN 1302-3519

• Sayı: 111 • Temmuz - Ağustos 2010

• Ücretsizdir

• **Yapım ve Basım:** Büyük Anadolu Medya Grup
İstanbul Cad. Elif Sk. Sütçü Kemal İşhanı No:7/188
İskitler 06060 ANKARA

Tel: (0312) 384 30 70 (Pbx) • Fax: (0312) 384 30 57

Baskı Tarihi : 13 Eylül 2010